יודען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 20 גראשען

היינט 14 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 52 | Łódź, Czwartek, 1 marca 1934 r. | צוועלפטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג, י״ד אדר תרצ״ד | № 52

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

נוצט אויס די רעקלאמע

וואס די איינציגע יודישע ליקיער=פאבריק — אין לאדז — „BACHUS"

לכבוד פורים ארדענט איין היינט, דאנערשטאג, ד. 1-טען מערץ לכבוד פורים

א שפאט ביליגען פרייז פאר דעם נייעם ארויסגעגעבענעם ליקיער אונטערן נאמען „KIDUSZ" 33%

וועלכער פארטרעט מיט זיין גוטען און שמאקהאפטען קוואליטעט די בעסטע אויסלענדישע פאבריקען מיט פאלגענדען פרייז:

פאר א 1/1 ליטער 6.50 זל. פאר א 1/2 ליטער 3.40 זל. פאר א 1/4 ליטער 1.80 זל.

צו בעקומען אין די פאלגענדע ווייז- און שפריט-געשעפטען:

E. Szykier, Północna 1
J. M. Gutter, Nowomiejska 19
M. Borensztajn, Nowomiejska 30
H. Liberman, Północna 10
M. Lipskier, Cegielniana 5
Ch. Blankiet, Główna 69
M. Landau, Zgierska 64
Ch. M. Brystowski, Brzezińska 9
G. Lippel, Stary Rynek 8
F. Hercberg, 6-go Sierpnia 43
S. Szajnbajn, Nowomiejska 27
„Viktual", Piotrkowska 64
Sz. Karo, Piotrkowska 23
M. Grundman, Zgierska 10
Bar „Gutman", Plac Wolności 11
J. Rubinsztajn, Południowa 32
E. M. Sawicki, Brzezińska 21
Bar „Gastronomja", Piotrk. 45
Sz. Frajman, Zawadzka 6
A. Brzeziński, Narutowicza 31
R. Bursztyn, Zielony Rynek 3
A. Krell-Rotenberg, Łagiewnicka 7
M. Fogelman, Cegielniana 10
M. Alter, Zawadzka 10
S. Sztrausman, Główna 63
A. Kaszuński-Bieżuński, Lutomierska 18

בעמערקונג: געדענקט, אז נאר היינט וועט איהר בעקומען צו דעם פרייז.

געדענקט!

פרעהליך זיין היינט איז אוונד קען מען נאר אין

„טאבארין"

פרטים זעה זייט 12.

BROWAR I FABRYKA KWASU WĘGLOWEGO

SUKCESORÓW K. ANSTADTA Spółka Akcyjna

tel. 122-31

Łódź, Pomorska 34/36.

עמפפעהלט אויף פורים איהרע פיינע קוואליטעטס=בירען: Jasne-wyborowe

און ביעריש, דונקעלע זיס ביער

בעמערקונג: מיר בעטען די ג׳ קונדשאפט, אז זיי זאלען ביים איינקויף אכטונג געבען אויף אונזער פירמע. אלע אונזערע פעסלעך ביר זענען מיט אונזערע איינגעברענטע פירמע בעצייכענט.

לכבוד פורים

איז דאס שענסטע שלח=מנות א גוט פלעשעל ביר און פארטער

פון דער וועלטבעריהמטער ביר=ברויעריי

OKOCIM

עמפפעהלט: — צו פערלאנגען אין אלע רעסטאראציעס און פיוויארניעס — עמפפעהלט:

Rep. Browaru OKOCIMSKIEGO, Łódź, Zachodnia 2/6 tel. 136-98.

A[illegible]ANCIO, RUMBA, PERŁA LEŚNA, WODA GÓRSKA, LEMONIADA

פאדערט איבעראל!

בעמערקונג: מיר עמפפעהלען דאס געשמאקהאפטע בעוואוסטע געטרענק

פאדערט איבעראל!

בעקאנטמאכונג.

דאס בעסטע משלוח-מנות איז נור ווייך און מעהד פון דער פירמע

אינה.

„באַרוויז" מענדיל באַרנשטיין

וועלכעס איז צו בעקומען ביי פאָלגענדע פירמען:

1) בעלכאַטאָווסקי-ברושעזשינסקי, נאַרוטאָוויטשאַ 31
2) בלאַנקיעט, גלובנאַ 69
3) א. וו. גאָד, פאָלודניאָווא 9
4) גרונדמאַן, זגערזשער 10
5) „באַר גאַסטראָנאָמיאַ", פיעטריקאָווער 43
6) הערטץ, קילינסקיעגאָ 46
7) האָכמאַן, זגערזשער 72
8) ווילטשקאָווסקאַ, נאָוואָ-זאַרזשעווסקאַ 6
9) זילבערמאַן, זגערזשער 36
10) זילבערמאַן, קילינסקיעגאַ 71
11) זאַלצמאַן, לוטאָמיערסקאַ 13
12) ניימאַן-פינטשעווסקאַ, פולנאַצנאַ 12
13) סלעפאַן, לאַגעווניצקאַ 2
14) עזרילעוויטש, 11 ליסטאָפאַד 38
15) פראַשקיער, וואָלבאָרסקאַ 31
16) קרעלל, לאַגעווניצקאַ 7
17) ה. ב. קרעלל, אַלעקסאַנדריסקאַ 5
18) מ. ראָטהאָלץ, גייערס מארק 2
19) י. רייכמאַן, בזשעזשינער 4
20) ל. שיינביין, נאָוואָמיעסקאַ 27
21) שמולעוויטש, באַלוטער מאַרק 1
22) שטציצקי, זשעלאַזנאַ 2

טעפּיכע

איז א גרויסען אויסוואהל צו שטוינענד ביליגע פרייזען נור אויף א קורצע צייט עמפפעהלט

I. ROTENBERG
NOWOMIEJSKA № I.

שייטלען

מיט פאַריזער שרינדען און פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקל. און רעיעל אויסגעפיהרט ביי קערש, סקווערא ווא 15

אייערע קרובים, פריינד און בעקאנטע

ערוואַרטען פון אייך

פורים

די בעסטע „שלח-מנות"

„כרמל"

ווייך

פון באראן ראטשילד'ס וויין-קעלערען.

אויף פורים

טאַרטען

ווי אויך זעמטליכע צוקער-געבעקס אַמביליגסטען קען מען נאָר בעקומען אין דער בעוואוסטער צוקערניע פון

נ. ווײַנבערג

פיעטריקאָווער 38

דאס שענסטע שלח-מנות לכבוד פורים

איז די אַלעמען גוט-בעקאַנטע

טעע, קאווע און קאקאאָ

פון דער בעוואוסטער פירמע

„MONADA"

לאָדז, פיעטריקאָווער 44 און פּשעיאַזד 2.
מיר עמפפעהלען לכבוד פורים פערשידענע סאָרטען טעע, קאַווע און קאַקאַאָ צו ביליגע פרייזען.

צו די געעהרטע ה"ה גנבים!

די ה"ה גנבים, וועלכע האָבען פון מיין לאַגער אויף אַל. 1 מאַי 4 צוגענומען געווער, ווערען געבעטען צו פערשטענדיגען זיך טעלעפאָניש מיט מיר

אויף נומער 246-29

שטרענגע דיסקרעציע געזיכערט. איך בין גרייט צו געבען די גרעסטע בעלוינונג. מיקען זיך מעלדען אויך צו מיר אַל. 1 מאַי 4. אין דער גאַס וועט איהר בעקומען אַ גאַנ-קליינעם פרייז.

794

וויכטיג פאר חתנים און כלות!

לכבוד פורים

עמפפעהל איך אַ רייכען אויסוואהל פון די שענסטע

דעקארירטע שלח-מנות-קויבער

פון די בעסטע און פיינסטע אויסלענדישע און פאַלעסטינער פרוכטען, דעליקאַטעסען און שיינע באָמבאָניערען צו ביליגע פרייזען
אויסוואהל פון פאַלעסטינער כאַלווע, פייגען און טייטלען איז צו בעקומען אין פרוכטען-געשעפט

„ITALJA" שרודמיעסקא 10

טעל. 188-01.

טאבעלע פון די געווינסען פון דער פאנטאווע לאטעריע

פון עלטערן-קאָמיטעט ביי דער תלמוד-תורה ע"ש הרהגה"צ רבנו אלי' חיים מייזל זצ"ל.

№ 663, 617, 597, 557, 509, 313, 297, 192, 183,
172, 91, 52, 1173, 1160, 917, 888, 835, 809, 797,
770, 749, 745, 722, 1544, 1443, 1350, 1285, 1274,
1273, 1233, 1220, 1213, 1200 1956, 1955, 1919,
1869, 1853, 1687, 1678, 1645, 1619.

די געווינסטען זענען אָבצונעמען געגען צעטלען במשך פון 1 חודש, אין קאַנצעלאַריע פון תלמיד-תורה יאַקובאַ 6.

דאס בעסטע שלח-מנות אויף פורים

איז א גוט ביליג כשר

פלעשעל וויין

פון דעם בעקאַנטען לאַנגיעהריגען וויין-געשעפט

ע. שיקיער

אינה. ישראל שיקיער

לאָדז, פּולנאָצנאַ 1, טעל. 107-84.

קמח חטים כשר לפסח

תחת השגחת הרבינאַט דפה

אונטער דער אויפזיכט פון היגען ראַבינאַט איז אונזער מיהל געכשר'ט און אַזוי ווי ס'פּוריגע יאָהר ווילען מיר דאָס שענסטע מעהל צושטעלען פאַר אונזערע ג' קונדען, דערפאַר נישט צו פערגלייכען מיט דער פּראָווינץ, וואָס אויסער שלעכטעס מעהל און נישט שענעס, קענען זיי ביי דער ליפערונג נישט נאָכקומען אַזוי ווי מיר, וואָס ערפילען יעדענס פערלאַנג.

מיט אַכטונג „ELEKTROMŁYN"

Łódź, Zakątna 47, tel. 147-40.

בעמ.: בעשטעלונגען ווערען אָנגענומען פּערזענליך אָדער טעלעפאָניש 147-40.

בעקאנטמאכונג

איך מאַך בעקאַנט, אַז דאָס פרוכטען-געשעפט

„חיפה" זאַוואַדזקאַ 10

בעזיצט אַ גרויסען אויסוואַהל

פון פרוכטען ווי אויך שאָקאָלאַד

פון די בעסטע פירמעס.
אַ ספּעציעלען אויסוואַהל פון

שלח-מנות-קערבער אויף פורים

צו קאָנקורענץ-פרייזען.

מיט אַכטונג אוזאָצאַרביע „חיפה"

רופּטורען (ברוך-קראַנקהייטען)!!

ספּעציעלע הייל-גומי-באַנדאַזשען פון מיין מעטאָדע לאָקאַליזירען ראַדיקאַל אונטער גאַראַנטיע אָהן אָפּעראַציע אפילו די עלטעסטע און געפעהרליכסטע רופּטורען (ברוכען) פון אַלע מינים ביי מענער, פרויען און קינדער.

דאס אראפּלאָזען זיך פון מאגען און קישקעס בעזייטיג איך דורך אַנלייגען ספּעציעלע צוגעפּאַסטע בויך-באַנדאַזשען.

אויף אויסגעקרימטע רוקען-ביין (הויקערס) הייל-אָרטאָפּעדישע גאָרסעטען, אויף אויסגעקרימטע פיס און קניהען, ביינער-שווינדזוכט הייל-אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, אויף פלאַטשיגע וועהטאָגליכע סטאָפּעס (פּלאַטפיס)
ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע ווקלאַדקעס לויט גיפּס-מאָדעלען, קינסטליכע הענד און פיס.

ספּעציעלער לאַנשטאַלט פאַר הייל-אָרטאָפּעדיע

Spec. Ortop. O. Petrykiewicz אויס לעמבערג

לאָדז, פּיראַמאָוויטשאַ 9 (פראָנט פּאַרטער) טעל. 177-09

בעמערקונג: דאָס פּערזענליכע ערשיינען פון די קראַנקע איז נויטווענדיג.
(אין זגערזש אויף סלאָוואַצקאַ № 2 און № 4 אייגענע הייזער)

צענטר. עלטערן-קאָמיטעט ביי די באַראַכאָוו-שולן אין לאָדז

גראַרשאָווער זאַל, פּאָלודניאָווא 36.

פרייטאָג, ד. 2 מערץ (פורים) אָנהויב 10 אָוונט קומט פאָר

אראוט

לטובת די באַראַכאָוו-שולען.

גרויסער רעווי-פּראָגראַם / גירלס-אַנסאַמבל / כאָר-קוואַרטעט גליקס-ראָד / שים-בודע און פיל אַנדערע פריילעכע סיורפּריזען. טענץ! דזשאַז-אָרקעסטער אונטער דער לייט. פון ש. בייגעלמאַן.
בילעטען צום פּרייז פון 1 זלאָטע שוין צו בעקומען אין דער באַראַכאָוו-ביבליאָטעק, אַל. קאָשטשושקי 9.

ווענדונג צו דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג!

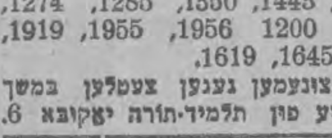

דער פיש-הענדלער-פעראיין געוועלבעראָן מערק-שטייער פּאַמאַרסקאַ 15

ווענדעט זיך צו דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג, דאָס זיי זאָלען זיך בעזאָרגען מיט פיש פאַר 7 אָוועגד צוליב די לעצטע פּאָליציייאישע פעראָרדנונגען, בכדי אויסצומיידען אונאַנגענעהמליכקייטען, וועלכע דראָהען גלייכצייטיג דעם קויפער און פערקויפער, ווייל עס דראָהט אַ גרויסע שטראָף פאַר קויפען נאָך 7 אַ זייגער אָוועגד. מיר בעטען דאָס צו נעהמען אין אכט און נישט קומען נאָך 7 אַ זייגער.

די פערוואַלטונג פון פיש-הענדלער-פעראיין פּאַמאַרסקאַ 15.

גערהילט אין טיפען טרויער שטעהען מיר ביים פרישען קבר פון דעם גרויסען יודען מיט דעם וואָרימען הערץ, פּרעזעס פון דער תלמוד תורה על שם הרה"ג ה"צ ר' אלי' חיים מייזעל זצ"ל שוו. יאַקובאַ 6.

ר' יחיאל יצחק בערמאַן ז"ל

מיר דריקען אויס דער ג' פאַמיליע אונזער טיפסטען מיטגעפיהל. אין דער אַרבייט פאַר די אָרימע קינדער זאָלט איהר אַ טרייסט געפינען. המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבילי ציון וירושלים.

דער עלטערן-קאָמיטעט ביי דער תלמוד-תורה שוו. יאַקובאַ.

זאַל „פילהאַרמאָניע" נאַרוטאָוויטשאַ 20

שבת, ד. 3 מערץ, 11 פרי אייגציגער, גרויסער

וואָרט-קאָנצערט

פון קינסטלער-רעציטאַטאָר הערץ

גראָסבאַרט

אין פּראָגראַם: י. ל. פּרץ, שלום-עליכם, ס. נאַדיר, ל. מ. האַלפּערן, לוצקי א. א.

בילעטען צום פּרייז פון 70 גר. און אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע הנחה-בילעטען צו בעקומען אין „קולטור-ליגע".

וואס דימיטראוו דערצעהלט אין מאסקווע וועגן היטלעריסטישע דייטשלאנד

זיינע ערקלערונגען פאר פרעסע-פארשטעהער

מאסקווע, 28 (ספ. טעל.)

דימיטראוו, פאפאוו און טאנעוו, ווי נאר זיי זענען אנגעקומען קיין מאסקווע, האבען זיי אויפגענומען די פארשטעהער פון דער סאוויעטישער און אויסלענדישער פרעסע. אין משך פון 2 שעה האט דימיטראוו איבערגעגעבען אם וואס:

„מיר זענען אויפגעוועקט געווארען, פלוצים ארום 5 א זייגער פארטאגס, מען האט אונז געהייסען אנטון, נאר מען האט אונז נישט געזאגט צו וואס און אויך נישט וואוהין מען וועט אונז פיהרען. נאך א געוויסער צייט, האט א מארשטע-הער פון איבערן-מיניסטעריום אונז ערקלערט: „איהר זענט פריי און איהר ווערט היינט ארויס-געשיקט פון דייטשלאנד נאך רוסלאנד:" אונזער בקשה צו רופען א פערטרעטער פון ראטען-פער-באנד, כדי מיט איהם צו רעדען וועגען אונזער רייזע, איז געבליבען אהן רעזולטאט. ערשט דא אין מאסקווע האבען מיר זיך דערוואוסט, אז דער סאוויעטישער אמבאסאדאר איז בכלל נישט געווען אינפארמירט וועגען ארויסשיקען אונז פון דייטשלאנד.

ווייטער האט דימיטראוו פעסטגעשטעלט, אז די קאמפאניע צו בעפרייען איהם מיט זיינע צוויי חברים, איז געפיהרט געווארען נישט נאר, כדי צו ראטעווען אונזערע קעפ. נאר וועגען גורל פון הונדערטער און טויזענדער קרבנות פון דייטשען פאשיזם, וואס געפינען זיך אין די דייטשע קאנצענ-טראציאנס-לאגערן און אין די תפיסות און האט דערמאנט, אז נעכטען איז געווען דער ערשטער יאהר-צייט פון דער שרפה פון רייכסטאג.

דימיטראוו האט ערקלערט, אז ער איז פעסט איבערצייגט, אז די אינספיראטארען פון דער שרפה, פערנעמען אמטען אין דער רעגירונג און אז די גאנצע אפערע, איז געווען די ארבייט פון דער נאציאנאל-סאציאליסטישער פארטיי, וועמענס פיהרער עס האבען ארגאניזירט די דאזיגע פראָ-וואקאציע.

וואס שייך דעם טעראר אין די קאנצענטרא-ציאנס-לאגערן, האט דימיטראוו געזאגט, די מאר-טורעס וואס די נאציאנאל-סאציאליסטען ווענדען דארט אן, זענען ראפינירטע און די מאראלישע מארטורעס זענען נישט קלענער.

די דייטשע פאשיסטען האבען נישט אויסגע-פיהרט זייערע דראהונגען אויף די בעשולדיגטע בולגארען, צוליב דעם, וואס מיט זיי האט זיך פערנומען דער פראלעטאריאט פון דער גאנצער וועלט.

די ריכטער האבען געדארפט לעזען די פראגע אויף אזא אופן, אז דער וואלף זאל זיין זאט און דאס שעפסעלע זאל בלייבען גאנץ. און עס איז נאטירליך, וואס, דער לייפציגער טריבונאל האט די פראגע נישט געלעזט מיט זיין אורטייל, ווען דער טריבונאל וואלט אונז געווען פעראור-טיילט, וואלט ער מיט דעם זעלבען אויך פער-אורטיילט נישט בלויז דעם דייטשען פאשיזם, נאר אויך די בורזשואזע גערעכטיגקייט. אט פארוואס מיר זענען געווארען בעפרייט. די שעפסעלעך זענען געבליבען גאנץ און די וועלף זענען נישט געווארען זאט.

דימיטראוו איז אין דער מיינונג, אז לובע האט אונטערגעצונדען דעם רעסטאראן פון רייכס-טאג און די אנדערע ערטער האבען אונטערגע-צונדען אנדערע פערזאנען, וועגען וועלכע לובע האט נישט געוואוסט.

אין משך פון 5 הדשים, האט דימיטראוו אויך דערצעהלט, האבען ער און זיינע חברים, טאג און נאכט געטראגען קייטען, וועלכע מ'האט נישט אראפגענומען אפילו אויף איין מאמענט, מען קאן זיך נישט דערמאנען קיין איין רוהיגע נאכט.

„איצט, האט דימיטראוו געזאגט, בין איך געקומען אין ראטענפערבאנד, אין מיין פראלעטא-ריש פאטערלאנד · מיר האבען פערלאזען דייטש-לאנד מיט האס צום פאשיזם און מיט ליבע צום דייטשען פראלעטאריאט, מיט וועלכען מיר סאלי-דאריזירען זיך, נישט קוקענדיג אויפן טעראר, קעמ פען העלדיש, די דייטשע רעוואלוציאנערען און קאמוניסטען מיטן פאשיזם.

ווען אונזער עראפלאן האט זיך אפגעשטעלט אין קעניגסבערג, האט דער פאליציי-פארשטעהער העלער מיך געבעטען, איך זאל זיין אביעקטיוו אין מיינע דערצעהלונגען און זאל נישט דערצעהלען קיין חורייען וועגען דייטשלאנד, ווי עס האבען געטון אנדערע.

איך האב איהם געענטפערט, אז איך וועל זיין אביעקטיוו און צוגעגעבען אז איך האף, אז איך וועל צוריקקומען קיין דייטשלאנד אלס גאסט פון א סאוויעטיש=דייטשער רעגירונג.

צום סוף האט דימיטראוו צוגעגעבען, אז ער וועט ווייטער פארזעצען זיין רעוואלוציא-נערער ארביים.

אונאויפהערליכע פערברע-כערישע יודען-העצע

פון נירענבערגער שטורמער

בערלין (יט"א) יוליוס שטרייכערס „שטירמער" פיהרט כסדר א ריקויכטלאז-גיפטיגע אנטי=יודישע העץ=פראפאגאנדא. די טעג האט דאס בלאט, וואס ווערט, ווי בעקאנט, נישט ארויסגע=לאזען קיין אויסלאנד, פערעפענטליכט א לאנגען ארטיקעל, וואס פערנעמט די גאנצע ערשטע זייט און וואס דאוף איינרעדען דעם לעזער, אז דער עסטרייכישער בירגער-קריג איז ארגאניזירט געווא-רען אין הסכם מיט די פרינציפען, וואס זענען בעגרינדעט אין די „פראטאקאלען פון דער זקני-ציון", אז דר. דאלפוס איז אנ'אינסטרומענט אין די יודישע הענד כדי מאסענווייז אויסצומארדען די עסטרייכישע דייטשען און כדי צו שאפען אר-בייטס=פלעצער פאר די יודען פון דייטשלאנד און אנדערע לענדער.

אין אנ'אנדער ארטיקעל פון דעם זעלבען נומער ווערט מיט אותות און מופתים ווידעראמאל „בעוויזען", אז יעזוס קריסטוס איז נישט געווען קיין יוד און אז די סעמיטישע ראסע האט לויט איהר מהות נישט געקענט ברענגען אויף דער וועלט אזא רעליגיע, ווי עס איז דאס קריסטענטום.

א דריטער זייטען-לאנגער ארטיקעל איז גע-ווידמעט דער „היסטארישער" בעלייכטונג פון עלילת-דם. דער „שטירמער" צעהלט אויף א ליס-טע פון אלע עלילת-דם-פאלען זייט דער אלטערטום און פערזיכערט, אז נאך היינט ווערט דער בלוט-געברויך פראקטיצירט צווישען יודען.

נישט געקומען צו קיין פערשטענדיגונג צווישען דאלפוס'ן און היטלערן

לאנדאן 28 (ספ. טעל.)

„דיילי טעלעגראף" האט היינט פערעפענט-ליכט א סענסאציאנעלע ידיעה, אז אין מיט'ן יאנואר איז היטלער געווען זעהר נאהענט צו א דירעקטער פערשטענדיגונג מיט דאלפוס'ן. אויפ'ן יסוד פון דער דאזיגער פערשטענדיגונג האט הא-ביכט געזאלט ווערען וויצע-קאנצלער פון עסטרייך.

די טעקסט פון איבערן-און קריגס-מיניסטעריום האבען אויך געזאלט איבערגעגעבען ווערען עסטריי-כישע היטלעריסטען. אין לעצטען מאמענט איז די פערשטענדיגונג צושטערט געווארען, צוליב דעם, וואס מוסאליני האט געצווינגען דאלפוס'ן איבער-צורייסען מיט היטלערן.

א וויכטיגע אויספארשונג וועגען אויטאבוסען-אונטערנעמונגען ביי יודען

ווארשא, (יט"א) דאס סטאטיסטישע ביורא ביים „צעקאבע" האט אין משך פון דער לעצטער צייט דורכגעפיהרט א בענויע אנקעטע צווישען די יודישע אויטאבוסען-אונטערנעמער, וועלכע זענען בעדראהט אין זייער עקזיסטענץ צוליב'ן נייעם קאנצעסיע-געזעץ. עד-היום ווייסט מען נישט גענוי, וויפיל יודישע פאמיליעס פערנעהמען זיך מיט'ן אויטאבוסען-פערקעהר, וויפיל יודישע קא-פיטאלען זענען אינוועסטירט געווארען אין דעם דאזיגען צווייג פון קאמוניקאציע, וויפיל מענשען זענען בעשעפטיגט ביי דער אויטאבוסען-קאמו-ניקאציע און אין וואס פארא בעדינגונגען עס לעבען די ארבייטס-געבער און ארבייטס-נעמער.

דאס אויספארשען דעם דאזיגען בעדראהטען נייעם פרנסה=צווייג ביי יודען וועט אגב אויך בעוויזען, וואס פארא גרויסע ראלע די אויטאבוסען-אונטער-נעמער, אלס פיאנערען, האבען געשפילט פון שטאנדפונקט פון די אלגעמיינע מלוכה-אינטע-רעסען. עס וועט ווערען אנגעוויזען, אין וואס פאר א מאס דער אויטאבוסען-פערקעהר פערטרעט די באהן-קאמוניקאציעס און וויפיל קילאמעטער ער נעמט און עטליכע הונדערט אנקעטעס געפינען זיך שוין אין רשות פון ביורא און אין דער נא-הענטסטער צייט וועט מען שוין צוטרעטען צו בעארבייטען דעם בעקומענעם מאטעריאל.

6=טע ראטע פון דער נאצי-יאנאלער הלוואה

היינט, דעם 1-טען מערץ הויבט זיך אן דער טערמין איינצוצאהלען די 6-טע ראטע פון דער נאציאנאלער הלוואה ביז'ן 5-טען מערץ.

ענדעקישע כוליגאנעס בעפאלען און דעמאלירט דעם ארץ=ישראל-באזאר אין פאביאניץ

פאביאניץ, 28 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) נעכטען 7 אווענד האבען ענדע-קישע גאסען-יונגען אויסגעפיהרט אנ'איבערפאל אויפ'ן ארץ-ישראל=באזאר.

פערגאנגענעם שבת אווענד איז אין בזשיני-סקא'ס זאלען אין פאביאניץ געעפענט געווארען אנ'ארץ-ישראל-באזאר. דער באזאר איז געעפענט געווארען פון פרעזעס דיר. ש. אלטער. בעגריסונגען האבען געהאלטען פון דער ציוג. ארגאניזאציע בו-ציון גרינבוים, פ. צ.-ד. מאגד, מזרחי – ליפשיץ, גורדוניה – בליצבלוי, קיבוץ-הכשרה ביי גורדוניה–מלכה וולאדאווסקא. די קיאסקען זענען אין משך פון דער וואך שטארק בעזוכט געווארען.

נעכטען 7 אווענד, בעת אין באזאר האבען זיך געפונען דער קאסיר י. יאסקאוויטש און א. ווינטער, האט זיך אין לאקאל אריינגעריסען א מחנה ענדעקישע יונגען, צובראכען די קאסע, צו-ריסען די בילעטען און שטארק צושלאגען דעם קאסיר יאסקאוויטש און ווינטער. די כוליגאנעס האבען דעמאלירט די קיאסקען. דער שאדען איז א בעדייטענדער.

ס'איז ענטשטאנען א פאניק. די אנגעקומענע פאליציי האט ארעסטירט 2 אנפאלער'ס.

שפעטער האט פאליציי אדורכגעפיהרט רע-וויזיעס און ארעסטירט נאך 5 אנפאלער.

א נ'א י י ג ע נ ע ה.

אנטיסעמיטען פאר א רומענישען קריגס-געריכט

בוקארעשט (יט"א) אין יאסי האט זיך פאר'ן קריגס-געריכט אנגעהויבען דער פראצעס גע-גען די שולדיגע אין ארויסרופען די אנטיסעמיטישע אונרוהען, וואס זענען דעם לעצטען זומער פאר-געקומען אין טשערנאוויץ. אויף דער בעשולדיגונגס-באנק זיצען 28 אנגעקלאגטע. עס זענען ארויסגע-רופען געווארען אנ'ערך 100 עדות. די געריכטס-פערהאנדלונגען זאלען דויערען מעהרערע טעג.

די טשערנאוויצער אונרוהען זענען ארגאני-זירט געווארען דורך קוזיסטישע און אוקראיניש סטודענטען. די אונרוהען האבען געהאט אנגענומען א דראהענדען כמעט פאגראמארטיגען כאראקטער. עס איז אויך געקומען צו דער אויספלינדערונג פון יודישע געשעפטען. היות צו דער צייט פון די אונרוהען האט אין טשערנאוויץ געהערשט בעלא-גערונגס-צושטאנד, געהערט דער פראצעס צו דער קאמפעטענץ פון קריגס-געריכט.

ווער עס וויל
שוינען זיין געלד, דער קויפט
נאר די בעסטע, שפארזאמסטע
און ביליגסטע
זשארובקעס
„PHOS"
וועלכע זענען איבעראל צו
בעקומען.

רעזאלוציעס פון דער פערטער לאנדעס-קאנפערענץ פון קרן=היסוד אין פוילען

ווארשא (יט"א) די פיערטע לאנדעס-קאנ-פערענץ פון קרן-היסוד אין פוילען האט אנגענו-מען פאלגענדע רעזאלוציעס:

1) די לאנדעס-קאנפערענץ פון קרן=היסוד אין פוילען שיקט איבער איהר הארציגסטען גרוס דעם יודישען ישוב אין א"י, וועלכער בויט מיט מסירת נפש די ליכטיגע צוקונפט פאר'ן בעפרייטען יודישען פאלק אין א"י.

די קאנפערענץ פערזיכערט פייערליך, אז דאס פוילישע יודענטום וועט נישט רעכענענדיג זיך מיט קיין שום שוועריגקייטען און שטערונגען, פארטזעצען זיין דראנג קיין א"י און וועט אונאויפ-הערליך פערגרעסערן די קאדרען פון די, וואס זענען גרייט צו אפפערן זייער לעבען פאר דער אויסלייזונג פון יודישען לאנד און אויך מיטהעלפען מיט אלע כחות צו פערגרעסערן דעם נאציאנאלען קאפיטאל, וואס איז נויטיג צו דער ערווערבונג פון זייע פאזיציעס אין א"י דורך א פילפאן-פער-שטארקטער ארבייט פאר'ן קרן=היסוד און קרן-קימת לישראל.

2) די לאנד-קאנפערענץ בעגריסט ווארם די עקזעקוטיווע פון דער יודישער אגענץ אין לאנדאן און אין ירושלים און פערזיכערט פייערליך, אז דער כלל פון די קרן-היסוד-תורמים אין פוילען וועט פאר דער שעהנער טראדיציע ווייטער אנ-שטרענגען אלע זיינע כחות, כדי מיטצוהעלפען צו שאפען די מיטלען, וואס זענען נויטיג צו דעקען דעם אויפבוי-בודזשעט פון א"י, וועלכער וועט גע-זאמעלט ווערען דורכן קרן-היסוד.

די לאנדקאנפערענץ שיקט איבער איהר הייסעסטען גרוס דעם קרן-היסוד-דירעקטאריום אין ירושלים און פערזיכערט איהם, אז עס וועלען געמאכט ווערען די מעגליכסטע אנשטרענגונגען, כדי צו פערגרעסערן דעם אנטייל פון די פוילישע יודען ביים אויפבריינגען די מיטלען, וואס זענען נויטיג, פאר דער פערשנעלערונג פון אויפבוי פון ארץ=ישראל.

4) די לאנד-קאנפערענץ בעגריסט הארציג דעם דירעקטאר פון קרן-היסוד אין ירושלים לייב יפה, וועלכער איז אויך היינטיגעס יאהר ווי אין אלע שווערסטע מאמענטען פאר דער קרן-היסוד-ארבייט אין פוילען געקומען צו אונז כדי מיט זיין גרויסען שוואונג, ברייטען פערנעם און אונערמיד-ליכער ענערגיע דורכצופיהרען דעם היי-יעהריגען און שווערען קרן-היסוד-קאמפיין אין פוילען און פערזיכערט איהם, אז די דורך איהם אנגעהויבענע ארבייט פאר'ן יאהר תרצ"ד וועט פארטגעזעצט ווע-רען מיט התלהבות און איבערגעבענהייט ביז עס וועט דערגרייכט ווערען דער מאקסימום וואס איז נאר מעגליך ביי די הערשענדע בעדינגונגען.

5) די לאנדקאנפערענץ דריקט אויס אבסא-לוטאריום פאר'ן אבטרעטענדען קרן-היסוד-דירעק-טאריום אין פוילען און דאנקט איהם בעסטענס פאר זיין ביז-איצטיגער עהרליכער און אונערמיד-ליכער ארבייט לטובת דעם קרן-היסוד אין פוילען.

לאדז, 1 מערץ 1934

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 1 מערץ 1934

לאמיר עס נישט באגאטעליזירען

די סכנה פון געמיינזאמען אנטי־יודישען פראנט אין פוילען

דער אינצידענט איז סיים מיט דער אפערטע פונ׳ם ב״ב־רעפערענט מיעדזשיבסקי אויפ׳ן אדרעס פון די ענדעקעס מכוח א בשותפותדיגער פראגראם, ווי אזוי צו לעזן די יודישע פראגע אין פוילען, האט אין אונזער עפענטליכקייט ארויסגערופן א שוואכען אפקלאנג, אין דער פארם פון א פאר פא־לעמישע ארטיקלען, און נאכדעם זענען מיר תיכף אריבער צום סדר־היום, וועלכער איז ביי אונז זייער קאמפליצירט און פערצווייגט.

מיר האבען באמת א ים מיט יודישע פראבלעמען צו לעזען און ס׳קלעקט גארנישט ביי אונזערע גרעסטע חכמים אזויפיל שכל, צו געפינען פאר איטליכער דעם פאסיגען ענטפער. אט האבען מיר א פראגע פון די דייטשע יודען, פערמאנענט גייט דער הארמידער ארום דער א״י־פראגע — מיר זענען א וועלט־פאלק!

און צווישען זיך גופא איז גאר קיין שיעור נישטא צו די פערשידענסטע אקציעס, וואס זענען איינע בילכער און וויכטיגער פאר דער אגודע־ער. און מיר פרעגלען זיך אין זיי כסדר מיט אונזער מארך און הארץ און אלע חושים. אט איז א פראגע פון קרבנות, אט פון ישיבות, אט פון כלערליי פארטיי־קאנפערענצען און צוזאמענפאהרען, אט פון יתומים, אט פון סתם פילאנטראפיע.

אט אזוי רייך איז אונזער סדר־היום, וואס ביי קיין אומה ולשון איז נישטא זיין גלייכען. און ס׳איז דעריבער קיין חידוש נישט, וואס איב׳ם דאזי־גען טומעל און הארמידער האבען מיר פערגעסען אפשטעלען זיך א ביסעל ערנסטער אויף דער פרא־גע פון אונזער אייגענעם פאליטישען לעבען אין פוילען, וואס איז דער עיקר פון אלע עיקרים, די סיבה פון אלע סיבות, דער אלף און תיו פון אונזער יודישער פראבלעמאטיק.

מיר מוזען זיך אפגעבען א דין וחשבון, אז מיעדזשיבסקיס אפערטע איז נישט געווען סתם א ביסעל מליצה, ווי ער אליין האט עס געפרובט אויס־טייטשען אין זיין צווייטער רעדע, נאר האט פער־מאגט אן ערנסטען הינטערגרונט.

מיר זעהען דאך, אז די מעשים פון דער סאנאציע זענען, חוץ קליינע אויסנאהמען, נאר א שטאר־קע אפשפיגלונג פון דער ענדעקישער אידעאלאגיע. בלויז דער נאמען אנטיסעמיטיזם איז טריף, דער־מאנט צו ווערען, אבער דער אינהאלט איז כמעט פערוועלביגער.

און מיר קענען גלויבען, אפילו איבערצייגט זיין, אז די פיהרערס און הארט־ואגערס פון דער סאנאציע, ווען זיי וואלטען נישט געווען ביי דער מאכט, וואלטען באמת געפרעדיגט טאלעראנץ און ליבעראליזם, ווייל זייערע נשמות זענען טאקע נישט צופרעסען מיט יודען־שנאה אזוי שטארק, ווי די ענדעקישע נשמות.

קומען זיי אבער צו דער מאכט, מוזען זיי זיך האלטען ביי דער יודען־געגנערישען פראקטיק, ווייל אזוי פאדערען די מאסען, אזוי איז בעקוועמער פאר דער אייגענער זיכערקייט ביים רודער.

הייבט ווייבאלד, אז אין דער פראקטיק איז כמעט קיין חילוק נישטא, פארוואס זאל עס זיין אזוי שווער, צו געפינען דערצו אויך אן אייגענ־היטלער־כע טעארעטישע בעגרינדונג?

און דאס איז טאקע אפנים געווען דער זינען פון מיעדזשיבסקיס ארויסרוף: מ׳זאל מיט בשותפות־דיגע כוחות געפינען די טעארעטישע בעגרינדונג צו דער פראקטיק פון דער יודישער עקסטערמי־נאציע, פון וועלכער מ׳קלערט גארנישט אפזאגען זיך.

און דוכט זיך, אז פראפ. ריבארסקי האט זיך שוין לעצטענס אפגערופען אויף דער אפערטע. ער איז שוין געקומען מיט א פראיעקט פון טעארעטישער בעגרינדונג: אנטי־ציוניזם.

אנטיסעמיטיזם איז נישט שיין, אבער אנטי־ציוניזם איז דאך כשר. ואגב, דארף מען גארנישט זיין קיין געגנער פון ציוניזם, אדרבה, מ׳קען זיין א שטארקער אנהענגער פון דער ציוניסטישער אידעא־לאגיע, אפילו האבען פארשטעהערס פון דער אייר־געגנער ענדעקישער פארטיי איב׳ם אקארשט געגרי־דעטען פראפאלעסטינער־קאמיטעט, און גלייכצייטיג האלטען, אז דער יוד, וואס האט זיך בעקענט צום ציוניזם, האט דערמיט גופא זיך אויסגעשלאסען פון היימישער בירגערשאפט און מוותר געווען אויף די עלעמענטארע בירגערליכע רעכט!

צי איז די דאזיגע טעאריע, וואס ריבארסקי האט פערעפענטליכט, נישט אנגענעהם פאר דער סאנאציע? צי קען מען איהר נישט אריינקוועטשען אין דעם פראגראם פונ׳ם „מלוכה־געדאנק", וואס איז דאך דער הויפט־אני־מאמין פון דער סאנאציע?

מיר האבען שוין אויף דעם ארט אנגעוויזען, אז ציוניזם האט נישט קיין שום שייכות מיט פאט־ריאטיזם, וועלכען יודען ווייזען ארויס ביי פערשי־דענע געלעגענהייטען, למשל, לעצטענס ביי דער נאציאנאלער הלוואה, אין א גאנץ ברייטער מאס. ציוניזם איז א מין מאדערנע משיח־אידעע, אזוי פונקט ווי מ׳קען נישט בעשולדיגען אין בגידה א קריסט, וואס טראכט אין זיינע תפילות וועגען א „מלכות־שמים", אזוי קען מען נישט בעטראכטען די „מלוכה־אונטערוועגס" ווי א קאנקורענטין פאר דער סטאבילער מלוכה אויפ׳ן ארט. און אויך דעם מלוכה־געדאנק פאסען מיר אויף אין א ברייטערען פערנעם, וואס איז כולל אלע באציהונגען אין לאנד לגבי די פראבלעמען פון אויפבוי און פונאנדערבליה פון דער מלוכה.

אבער ס׳איז ווייניג, וואס יחידים פון אונז פערשטייען עס און וואס מ׳דערמאנט זיך דעריין אייב־מאל אין א יובל, בעת אן אנפאל פון א שונא, מיר דארפען עס חוזר „השכם ודבר", פאר זיך אליין און פאר יענעם; מיר מוזען געדענקען, אז ווי גרויס ס׳איז נישט דער סדר־היום פון אונזערע יודיש־נאציאנאלע פראבלעמען, איז דער הויפט־פונקט זיי־נער פארט די פערזיכערונג און פערפעסטיגונג פון אונזער אייגענעם לעבען אין די איצטיגע קיבוצים. און אויב אויפ׳ן דאזיגען לעבען שטייט אויף א סכנה, טארען מיר איהר נישט באגאטעליזירען, מוזען מיר אנווענדען אונזערע גרעסטע אנשטרענגונגען, צו בעקעמפען אט די סכנה.

ביי היינטיגען טאג בעשטייט די סכנה אין דער מעגליכקייט פון אן אחדות׳דיגער כליה־פראגראם אין פוילען געגען יודען. מ׳וויל ביי יודען צונעמען אפילו די קאנסטיטוציאנעלע גאראנטיעס, אפילו די טעארע־טישע רעכט.

לאמיר עס נישט באגאטעליזירען!

פ. ס.

קליינע שאנסען פון דער ראסען־לעהרע אין ענגלאנד

די מעשה מיט א פאשיסטישען־פיהרער און מיט זיין רייזע איז היטלערלאנד

אין ענגלאנד האט זיך נישט לאנג געבילדעט א נייע פארטיי, וועלכע האט זיך א נאמען געגע־בען „בריטיש יונייטעד פארטי". אין פראגראם פון דער נייער פארטיי איז אייגענטליך נישט פאראן קיין נייעס: פערשטארקען די בעוואפנונגען; הויכער שוץ־צאל; קאנסאלידאציע פון דער מלוכה; אנולי־רונג פון די מלחמה־חובות א. א. וו. צווישען די קאנסערוואטארען זענען פאראן נישט ווייניג עלע־מענטען, וועלכע שטעלען די זעלבע פאדערונגען און האלטען פאר מעגליך צו קעמפען פאר זיי אין די רייהען פון דער רעגירענדער פארטיי. וועמען־זשע „פעראייניגט" די פעראייניגטע פארטיי?

א צופעליגע פאסירונג האט געגעבען די מעגליכקייט אויף דער פראגע צו ענטפערן. איינער פון די אנגעזעהענסטע מיטגלידער פון דער דאזי־גער פארטיי, א געוויסער סקראקאלד סקילס האט דא נישט לאנג אונטערגענומען א רייזע קיין דייטשלאנד. ער האט צווישען אנדערע בעזוכט אויך נירענבערג: דא איז ער ארויסגעטרעטען מיט א גרויסער רעדע, וואו ער האט געזונגען לויב־געזאנגען דעם ראסיסטישען רעזשים און געלויבט ד׳היטלער׳ן ביז׳ן הימעל אריין... סקילס האט זיך ערקלערט אלס אנהענגער פון „פיהרער" אין מלחמה געגען יודען. דעם אנפיהרער פון די ענגלישע פא־שיסטען סער אסוואלד מאסלעי האט ער בעשיט מיט זידלערייען און איהם בעשולדיגט, אז ער איז אונטערגעקויפט דורך די יודען. די דאזיגע רעדע פון מיסטער סקילס האט ארויסגערופען ענטציקונג ביי די נירענבערגער נאציאנאל־סאציאליסטען. אין נירענבערג איז דאך, ווי בעוואוסט, די היים פון יוליוס שטרייכער, דעם ארגאניזאטאר פון „בויקאט־טאג" אין 1. אפריל פון פערגאנגענעם יאהר, דעם איניציאטאר פון אלע שענדליכסטע און גרויזאמ־סטע אנטיסעמיטישע עקספערימענטען פון נייעם דייטשען רעזשים. ווען סקראקאלד סקילס איז אהיימגעקומען פון דער אידעאלער ראסען־מלוכה, האט איהם דער אויספיהר־קאמיטעט פון דער פער־אייניגטער בריטישער פארטיי געוועהלט אלס איהר קאנדידאט אויף די צוגאב־וואלען אין קעמברידזש.

אבער דער נירענבערגער ארויסטריט פון מיסטער סקילס האט נישט געמאכט קיין גינסטיגען איינדרוק פארן גייסטיגען שילער פון היטלערן און פון זיין פארטיי. וועגען דעם קאן מען אורטיילען שוין לויט דעם כאטישען אינטערוויאו, וועלכען סקילס האט געגעבען אין די בלעטער. יא, ער האט ווירקליך אין נירענבערג גערעדט וועגען דעם, אז זיין פארטיי איז גרייט איינאיינעם מיט היטלערן צו קעמפען געגען די יודען, אבער עס זענען פא־ראן פערשידענע יודען. דייטשלאנד האט געליטען פון די יודען, ארמענער, מאנגאלען אשכנזים! (אין ענגלאנד לעבען אבער אנדערע יודען, וועלכע שטאמען פון שפאניען, פארטוגאל און מאראקא־ספרדים) די דאזיגע יודען מישען זיך קיינמאל נישט אריין אין פאליטיק. ער, סקילס, גלויבט, אז עס איז פאראן א וועלט־פערשווערונג פון די יודען, אבער די גרעסטע מעהרהייט פון די ענגלישע יודען ווייסען נישט וועגען אט דער פערשווערונג. יעדענפאלס, ווען ער בעטראכט רוהיג די פראגע, איז ער איינגעגאנגען דערויף, אז ער קאן זיך נישט סאלידאריזירען מיט קיין שום פארם פון אנטיסעמיטיזם.

די „אויפקלערונגען" האבען, ווי עס זעהט אויס נישט בעוויזען צו צושטערען דעם געשאפענעם איינדרוק, וואס עס האט געמאכט סקילס רעדע אין נירענבערג. יעדענפאלס האט אויפן צווייטען טאג נאכדעם, ווי עס האבען זיך בעוויזען די בעריכטען פון דעם דאזיגען אינטערוויאו, דער קאמיטעט פון דער „פעראייניגטער פארטיי" בעשלאסען אפצו־רופען דעם פריהערדיגען בעשלוס און סקילס קאנ־דידאטור אויף די קעמברידזשער וואהלען נישט ארויסצושטעלען. דער פארזיצער פון דעם אויס־פיהר־קאמיטעט פון דער פארטיי, א געוויסער וואודהאוז טעמפעל, האט ערקלערט דעם בעשלוס דערמיט, וואס די אנטיסעמיטישע ארויסטרעטונגען פון דעם קאנדידאט לעגען זיך ווי „א שטיין אויפן האלז" פון דער נייער פארטיי. דער שריט פון דעם קאמיטעט, האט זעהר בעליידיגט און אויפגערעגט דעם הער סקילס.

מען מוז אבער מיינען, אז זיין רייזע, ווי אויך די אויספיהרונג אין דייטשלאנד איז דורכגע־פיהרט געווארען נישט אהן דער צושטימונג פון דער פארטיי... ווען די אנשויאונגען, וועלכע ער האט ארויסגעוויזען אין נירענבערג וואלטען נישט ענטשפראכען דער אידעאלאגיע פון דער פארטיי, וואלט מען עס איהם באלד צו וויסען געטון און מען וואלט איהם נישט ארויסגעשטעלט אלס קאנ־דידאט פון דער פארטיי אין פארלאמענט אריין. מיסטער סקילס איז א שלעכטער „דיפלאמאט", ער איז געווען צו אפענהערציג און איז געפאלען א קרבן פון דער טראדיציאנעלער פאר־וואהל־צביעות. זייענדיג היטלעריסטיש און בעזונדערס אנטיסע־מיטיש בעשטימט, וויל די נייע פארטיי דאך נישט ארויסווייזען אט די דאזיגע איהרע אייגענשאפטען שוין פון די ערשטע טריט פון איהר טעטיגקייט.

אבער דער איינער פאקט אליין איז שוין גאנץ בעלעהרענד. ענגלאנד איז איבערהויפט זעהר ווייניג עמפפינדליך אויף נייע „אידעען", וואס בליהען אויף אויפ׳ן קאנטינענט נאך דער מלחמה. נישט דער קאמוניזם, נישט קוקענדיג אויף דער פעסטער אונטערשטיצונג פון מאסקווע, נישט דער פאשיזם, וואס האט איצט די פולע אונטערשטיצונג פון דעם „צייטונגס־לארד" ראטערמער, האבען נישט געלאזט קיין טיפע ווארצלען אין ענגלאנד. עס איז אבער כאראקטעריסטיש, אז סיי די קאמוניסטען, סיי די פאשיסטען זענען פון אנהויב אן ארויסגע־טרעטען מיט אפענע פנימער, און נאר די ראסיס־טען דעביוטירען אונטער א פסעוודאנים. אפילו די אנהענגער פון היטלערן פערשטייען, ווי עס זעהט אויס, ווי ווייניג שאנסען עס האט אין ענגלאנד די אידעאלאגיע און דאס פראגראם פון דער נא־ציאנאל־סאציאליסטישער בעוועגונג.

Dr. Wołkowyski

4 ציגעל־גאס 4, טעל. 216-90

נעהמט אן אין הויט־ און וועגערישע קראנקהייטען, מענער־שוואכע

אויפנאהמס־שעה׳ן פון 8—1 מיטאג און 5—9 אווענד.

אָרטאפעדישער אנשטאלט

פראטעזען, גארסעטען, ארטאפעדישע אפאראטען אלער ארט, לייכטע פלאט־פוס־איינלאגען געגען פיס־שמערצען אלס נאך גיפס־אבדרוק.

Dr. med. Lubicz & Villy Simonović

פעטריקאווער 119, טעל. 221-81

פארויס פאר דער וועלט אין צביעות און ציניזם

געבעלס פראקלאמירט די דייטשע קולטור אויפ׳ן חשבון פון יודישע פערטריבענע געלעהרטע

ווער וואלט געקאנט גלויבען, אז די פאלי־טישע און ראסען־פליטים פון דייטשלאנד שפילען אין דער פרעמד די ראלע פון געבעל׳ס פראפא־גאנדע־אגענטען? און דאך האבען מיר זיך איבער־צייגט. אז אזוי איז עס און עס איז פשוט צו בעוואונדערען דעם דאזיגען גאון פון פראפאגאנדע, וועלכער האט בעוויזען אפילו זיינע קרבנות פער־וואנדלען אין פראפאגאנדיסטען פון דריטען רייך.

צווישען די פליטים פון דייטשלאנד געפינט זיך א גאנץ בעדייטענדער פראצענט פון אנגעזע־הענע געלעהרטע, וועלכע זענען דורך די היט־לעריסטישע שטורם־לייט פערטריבען געווארען פון די קאטעדרעס, פון די קליניקעס, פון די לאבא־ראטאריעס. צווישען די פערטריבענע פראפעסארען געפינען זיך, נאטירליך, זעהר פיל יודען. 35 פון זיי האבען געפונען א היים אין סטאמבול. דער קלוגער מוסטאפא קעמאל פאשא, וועלכער אייראפ־עאיזירט מיט געוואלט דאס טערקישע פאלק און מלוכה, האט אויסגענוצט די געלעגענהייט און האט איינגעלאדען 35 נישט־ארישע פראפעסארען פון די, וואס זענען פערטריבען געווארען פון דייטשלאנד, וועלט־בערימטע געלעהרטע און האט זיי פארגעלעגט קאטעדרעס אויף דער סטאמבולער אוניווערזיטעט. געדאכט וואלט זיך, אז די היט־לעריסטישע פראפאגאנדע וואלט געדארפט דעם גאנצען ענין פערשווייגען, ווייל דאס פערשאפט די נאציס נישט קיין בעזונדערען כבוד.

אבער דער פראפאגאנדע־מיניסטער געבעלס גיט איבער אין זיין באדענער ארגאן „דער פיה־רער" מיט זיין גאנצען אונפערשעמטען ציניזם דעם דאזיגען פאקט אין אזא בעלייכטונג:

„אויך פרעמדע פעלקער אנערקענען, אז די דייטשע וויסענשאפט גייט אויף אלע געביטען פאראויס אויף דער גאנצער וועלט. דערפאר האט דער ניי־געגרינדעטער אוניווערזיטעט אין סטאמבול איינגעלאדען א גאנצע רייה דייטשע פראפעסארען. זייער צאהל בעטרעפט איצט נישט ווייניגער ווי 35. דארט, וואו עס איז נויטיג פארטשריט, דארט רופט מען די דייטשען. געגען דעם האט אפילו נישט געהאלפען דער אלגעמיינער באיקאט פון דייטשלאנד. דייטשלאנד גייט פאראויס און די אנדערע מעגען אפילו צוזעצט ווערען שרייענדיג".

בוכשטעבליך. ווען מען דארף שרייבט מען, אז די יודען פערקריפלען די דייטשע קולטור און מען פערטרייבט זיי ביי די קלאנגען פון בעליבטען לידעל:

„שמייסט זי ראוס, די גאנצע יודען־באנדע.

„שמייסט זי ראוס, אוס אונזערעם פאטער־לאנדע.

ווען מען דארף מאכט מען פלוצים פון דער גאנצער „יודען־באנדע" דייטשען, וועלכע טראגען דעם רוהם פון דער דייטשער וויסענשאפט אין דער גאנצער וועלט.

באמת דאס דריטע רייך גייט פאראויס פאר דער גאנצער וועלט אויפ׳ן געביט פון צביעות און ציניזם. (אפ)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער טעבלאט

נייער פאלקסבלאט

דאנערשטאג 1 מערץ
י"ד אדר תרצ"ד

זון-אויפגאנג 6.32
זון-אונטערגאנג 5.08

נעכטיגע גראנדיעזע פורים=פייערונג
פאר די יודישע זעלנער פון לאדזשער גארניזאן

אויף דער איניציאטיוו פון דער אנפירונג פון דער לאדזשער מיליטער=מאכט איז נעכטן אייב געארדענט געווארן א גראנדיעזע פורים-פייערונג פאר די יודישע זעלנער פון לאדזשער גארניזאן, פארן לעגיאן א.נ. פון בערעק יאסעלעוויטש און פאר אלע אפטיילונגען פון מיליטערישער צוגרייי=טונג ביי די יודישע מיטעל=שולען.

האלב זעקס א זייגער האבן די יודישע זעלנער פון לאדזשער גארניזאן, בראש מיטן ארקעס-טער פון 31=טען פולק ארויסמארשירט אין דער אלטשטעטישער שוהל אויף וואלבארסקא.

נאך פון פריהער זענען שוין דארט געווען די מיטגלידער פון לעגיאן א.נ. פון בערעק יאסע-לעוויטש מיט'ן קאמענדאנט מייזלער בראש. באלד זענען אויך אנגעקומען די אפטיילונגען פאר מיליטע-רישער צוגרייטונג ביי די יודישע מיטעל=שולען.

די אלטשטעטער שוהל איז געווען געפאקט מיט מענשען, ס'איז געווען דער פרעזעס מינצ=בערג, מיטגלידער פון דער קהלה=פערוואלטונג און קהלה-ראט.

האלב 8 א זייגער אין אווענד זענען אנגע=קומען די פארשטעהער פון דער מאכט: מצד דעם לאדזשער ד.א.ק. איז געווען א דעלעגאציע בראש מיט פולק. האבערלינג, פון דער וואיעוואודזטווע-דער לייטער יאנושקעוויטש און פון דער סטא-ראסטווע ה' זשעלינסקי.

די פייערונג האט זיך אנגעהויבען מיט מה-טובו, וועלכער איז געזונגען געווארן דורך דעם חזן ה' ווינאגראד און זיין כאר אונטער דער אנ-פירונג פון דיר. זאקס, דער חזן האט דאן געזונגען הנותן-תשועה און דאן האט געהאלטען א גלע-גענהייטס רעדע דער פרעזעס מינצבערג. נאכדעם ווי דער כאר האט געזונגען דעם פוילישען הימן און א הערליכע במה-מדליקין- קאמפאזיציע האט געהאלטען א צווייטע רעדע דער רעבינער פון לאדזשער גארניזאן הרב גאלדשטיין.

נאך דער פייערונג אין שוהל האבען די יודישע זעלנער און מיטגלידער פון לעגיאן א. נ. פון בערעק יאסעלעוויטש מארשירט בראש מיט א ארקעסטער איבער די יודישע גאסען ביז פיעט-רקאווער 35, וואו אלע זעלנער האבען בעקומען אין רעסטאראן פון געדולד'ן א פיינעם מאהלצייט, איינגעארדענט דורך דער יודישער קהלה.

נעכטיגע לויה פון יחיאל יצחק בערמאן ז"ל
טויזענדער יודען, דעלעגאציעס און הויכע בעאמטע האבען בעגלייט דעם נפטר צו אייביגער רוה

די נעכטיגע לויה פון פארשטארבענעם ראטמאן יחיאל יצחק בערמאן איז געווען איינע פון די גרעס-טע, וואס זענען פארגעקומען אין לאדז, און דער לויה האבען זיך בעטייליגט טויזענדער יודען פון אלע קלאסען און שיכטען פון דער בעפעלקערונג.

ארום 10 א זייגער פריה, האבען זיך שוין אויף דער פאלודניאווע גאס געזאמעלט די מלוים. צווישען אנדערע האט מען אויך געזעהען פיל אנ-געזעהענע לאדזשער בירגער און דעלעגאציעס פון פארשידענע געזעלשאפטליכע און פילאנטראפישע אינ-סטיטוציעס, פיל בעאמטע פון מאגיסטראט, געוו. ראטמענער. דאזארעס, וועלכע זענען געקומען אפ-געבען דעם נפטר דעם לעצטען כבוד, געקומען צו דער לויה איז אויך דער שטאטישער רעגירונגס-קאמיסאר, איגנש. וואיעוואודזקי, דער דירעקטאר פון פרעזידיאל-אמט ביים מאגיסטראט, קאליבאוו-סקי און אנדערע הויכע בעאמטע.

ארום 11 פארמ. איז די פאלודניאווע גאס גע-ווען שווארץ פון מענשען. פונקטליך 11 פארמ. איז דער נפטר ארויסגעטראגען געווארען דורך די מיט-גלידער פון „נושאי המטה". פאראויס זענען געגאנ-גען די תלמידים פון רב'ס תלמוד-תורה, וואו דער נפטר איז יאהרען-לאנג געווען איהר פרעזעס:

באכ'ן ארון זענען געגאנגען די קינדער, דעלע-גאציעס און טויזענדער מלוים. פון דער קהלה האבען זיך בעטייליגט: פרעזעס מינצבערג, וויצע-פרעזעס בערגער, די פרנסים א"וו. יוסף וויצמאן, פליוואצקי, בנימין כהנ, שוואסלאווסקי, האלבערשטאט א. אנד.

די „אגודה" איז געווען פארטרעטען: דורך פרעזעס פון קהלה-ראט, פישעל ליבערמאן, רער. פרידענ-זאן אוי הערץ. פארטרעטען זענען אויך געווען דער ועד הפועל פון אגודת ישראל, ועד הנהגה און א גאנצע רייהע אינסטיטוציעס, ווי: צענטר. סוחרים-פעראיין (פעטריק. 10), קליינהענדלער - פעראיין (אלעראדאווא 10), „חסד של אמת", „נושאי המטה" תלמוד-תורה ע"ש הרב מייזעל, „לינת הצדק", יתומים הייזער און נאך א גאנצע רייהע אינסטיטוציעס.

קומענדיג אויף שוו. יאקובא גאס, האט זיך די לויה אפגעשטעלט פאר'ן רב'ס תלמוד-תורה, וואו דער חזן פון דער ליטווישער שוהל, חיים ווייגהאר'ן האט דעם נפטר מספיד געווען און געמאכט אנ'אל מלא רחמים, אויך פאר דער אלטשטאטישער שוהל איז די לייה שטעהען געבליבען עטליכע מינוט-

וואס ווייטער איז דער עולם אלץ מעהר גע-וואקסען, דער ריזיגער און פארשידענארטיגער עולם האט בעוויזען, ווי געשעצט דער נפטר איז געווען ביי אלע קרייזען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

ארום 1 פארמ. האט זיך אנגעהויבען די טהרה, וועלכע האט געדויערט אנ'ערך א שעה-צייט.

נאך דער טהרה האבען זיך אנגעהויבען די הספדים: דער ערשטער האט מספיד געווען הרב סגל, וועלכער האט זיך געזעגענט מיט'ן נפטר אין נאמען פון ראבינאט.

דעם צווייטען הספד האט געמאכט דער סאק-קאלאווער רב, קאטאוסקי. אין ווארימע ווערטער האט הרב קאטאוסקי באגעזאגט דעם נפטר'ס שב-חים. דער הספד האט אלעמען גערירט ביז טרעה-רען. הספדים האבען אויך געהאלטען: לאגדור, יוסף מרגליות (פון דער ישיבה „בית אברהם"). פרעזעס פישעל ליבערמאן (אין נאמען פון „אגודת ישראל" און פון דער „אגודה"-פראקציע אין שטאט-ראט. מענדעל וויבער (קליינהענדלער-באנק). אבוש פע-פער (לייטער פון רב'ס תלמוד-תורה).

ביים קבר זענען געמאכט געווארען קל מלא רחמים'ס און ס'איז געשפענדעט געווארען פאר דעם תלמוד-תורה.

* * *

א שטיקעל איבצידענט איז פארגעקומען ווע-גען דער קרקע: לויט דער צוואה, האט דער נפטר אויסגעדריקט דעם וואונש, מ'זאל איהם קובר זיין נעבען זיין פאטער. די יתומים אבער האבען גע-טענה'ט, אז זייער גרויסען פאטער קומט א פלאץ נעבען הרב אליהו חיים מייזעל ז"ל.

דערוועגען איז פארגעקומען א סכסוך און דער שפיק איז געווען, אז ווען דער פראגע איז אוועק-געזעצט געווארען א בית-דין, וועלכער האט ארויס-געטראגען א פסק, אז די יתומים זענען גערעכט, און דער נפטר האט טאקע בעקומען א קרקע נעבען הרב מייזעל ז"ל.

* * *

די ל"י, וועלכע איז געווען בעשטימט אויף 11 פארמ. האט זיך פערשפעטיגט, מחמת מ'האט גע-ווארט אויפ'ן סאכאטשאווער רבי. די לעצטע מינוט איז געקומען א שליח, וועלכער האט מיטגעטיילט אז דער רבי קאן נישט קומען.

וועגען הילף פאר חולאים
אויפקלערונג פון דער פערזיכערונגס-אנשטאלט

דאס נייע געזעץ פאר סאציאלער פערזיכערונג ענטהאלט א פארשריפט, לויט וועלכען משפחה-מיט-גלידער פון א פערזיכערטען פערלירען דאס רעכט אויף צו היילען זיך אין דער פערזיכערונגס-אנשטאלט ווען דער פערזיכערטער פערלירט זיין ארבייט. דעריי-בער איז — אז א משפחה-מיטגליד ווענדט זיך וועגען מעדיצינישע הילף, מוז די פערזיכערונגס-אנ-שטאלט האבען די זיכערקייט, אז זי ערטיילט מעדיצי-נישע הילף צו א משפחה-מיטגליד פון אזא פערזיכער-טען, וועלכער האט א פרנסה-ארבייט און איז א מיטגליד פון דער פערזיכערונגס-אנשטאלט, אין דעם טאג, וואס זיין משפחה-מיטגליד האט זיך געווענדעט וועגען מעדיצינישער הילף.

די דאזיגע בערעכטיגונג ווערט פעסטגעשטעלט אויפ'ן מעדיצינישען פונקט, אידער דער געמאלדע-נער ווערט אפגעשיקט צום דאקטאר. ווען דער, וואס מעלדעט זיך וואלט געקאנט צושטעלען א בעשייני-גונג פונ'ם ארבייטס-געבער, אז דער פערזיכערטער איז בעשעפטיגט אינ'ם טאג, ווען זיין משפחה - מיטגליד ווענדט זיך וועגען הילף, וואלט דער עני-געווען א גאנץ פשוטער, אזוי ווי אבער אין די מא-מענטאלע שווערע דערקראנקונגס-פאלען איז שווער אדער כמעט אונמעגליך ארויסצוקריגען אזעלכע בע-שייניגונגען האט די אנפיהרונג פון דער פערזיכע-רונגס-אנשטאלט ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג. אז אלע מעדיצינישע פונקטען זאלען ערטיילען איינ-מאליגע הילף אלע משפחה-מיטגלידער פון די פער-זיכערטע מיט'ן תנאי אז ביי דעם צווייטען וויזיט צום דאקטאר, זאל דער פעראינטערעסירטער צושטע-לען די געפאדערטע בעשייניגונג פונ'ם ארבייטס-געבער.

איצט דערוויסען מיר זיך, אז פון 5. מערץ אן וועט דער דאזיגער ענין נאך גענויער רעגולירט ווערען בזה האופן:

איטליכער וואס וועט זיך מעלדען צום דאקטאר (דער פערזיכערטער גופא, אדער זיין משפחה-מיט-גליד) וועט אויף דעם מעדיצינישען פונקט בעווייזען א מיטגלידס-לעגיטימאציע (אנ'אלטע, אדער א נייע, צייטווייליגע). אויב אפילו ער וועט נישט האבען מיט זיך די בעשייניגונג פונ'ם ארבייטס-געבער, וועט ער אויך בעקומען די ערשטע מעדיצינישע הילף און גלייכצייטיג קריגען א געדרוקטען שעמאט וועל-כען דער ארבייטס-געבער וועט דארפען אויספיהלען אין בלויז א פאר אינפארמאציע-ווערטער, און ביי דעם צווייטען וויזיט וועט שוין די הילף-פראצעדור פארקומען נארמאל, לויט'ן געזעץ.

אויף וויפיל עס האנדעלט זיך וועגען פערזאנען, וואס דאט היילען זיי דויערט א לאנגע צייט — גילט אזא בעשייניגונג פונ'ם ארבייטס-געבער אויף קורצער צייט פון דער היילונג.

בעריהמטע אנאנאס - צוקערלעך
10 דעקא 30 גר.
צו בעקומען נאר אין דער פירמע
„EXPRESS" W.G. Łódź, Piotrk. 9

א וואזשנער תכלית...

(א) אין אפאטובעק הינטער קאליש איז נעכטען געשטארבען אין א שטאל פון דעם פויער יאן מאטשידלאווסקי אנ'אלטער בעטלער.

עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער גע-שטארבענער איז דער געוו. צארישער גענעראל דער 64=יאהריגער אלעקסעי קארפאוו, פון וועלכען עס איז נאך דער רעוואלוציע געווארען אזא „תכלית", אז ער האט געמוזט ארומגיין בעטלען נדבות איבער די דערפער.

משלוח מנות! כשר לפסח
האכפייז. פרימא גוט. בעסטער קוואליטעט
אויסערגעוועהנליך ביליג אלע סארטן
וויין און מעהד, ליקיער און שפריט
עמפפעהלט די אלט-בעריהמטע פירמע
מ. בארנשטיין
לאדז, נאוואמיעסק 30א טעלעפאן 210-58
סאלידע בעהאנדלונג!

אפטייקען
הייניגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: ק. לייני-וועבער (פריהייטס-פלאץ 2), י. הארטמאן (מלי-נארסקא 1), וו. דאנילעצקי (פיעטרקאווער 127, א. פערעלמאן (ציגעל-נאס 32), י. צימער וואוי-טשאנסקא 37), פ. וואיטשיצקי (נאפיורקאווסקיעגא 27).

ס'גייט ווערען ווארעם
ערב דעם זומער-וואוינונגען-סעזאן

(2) די סאניטאר-קאמיסיע ביי דער לאדזשער קרייז-סטאראסטווע טרעט איצט די באהענטסטע טע-צו צו דער גענעראל-לוסטראציע פון אונטערשטא-טישע זומער-וואוינונגען, ווי אגדזשעוו, גאלקובעק, זשאקאוויץ, גלאווא, רודא-פאביאניץ, פארעמביע א. א. וו.

א רעדוצירטער בעאמטער
האט זיך גענומען דאס לעבען
אונטער א צוג

(2) אין דער מעש-וואלצען-פאבריק אין אשיבי, בזשעזשינער קרייז איז עס נעכטען געשעהען.

אין דער דאזיגער פאבריק האט אנומעלט גע-ארבייט, אלס בעאמטער, א געוויסער הענריק יאלעוור-סקי, וועלכער איז בשעתו רעדוצירט געווארען.

נעכטען איז ער געקומען אין דער פאבריק בע-טען ארבייט, און אז מ'האט איהם אפגעזאגט צו דערפילען זיין בקשה, האט ער זיך געווארפען אונטער א משאות-צוג און איז צושניטען געווארען אויף דער העלפט.

פארערט איבעראל דעם בעריהמטען
№ 30 אונגאר-וויין
פון דער פירמע
מענדעל בארנשטיין
„באר ווי ין"

צווישען יוגענדליכע
א 16-יאהריגער רויבער און א 12-יאהריגע בעפאלענע

(2) אין דארף ווירובלעווקא, וואלינער קרייז איז א דארפס-שיגעץ בעפאלען מיט א מעסער די 12-יאהריגע שילערין יאדוויגא איזאשעק און גע'וואלט ביי איהר אראפציהען די שיך.

די שילערין האט געמאכט א געוואלד, און דער רויבער איז ענטלאפען.

עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז דער אנ-פאלער איז דער 16-יאהריגער אנטאני קוטאשקא פון א שכנישען דארף. פאליציי זוכט איהם.

א פאבריקס-שרפה

(2) אין דער זאקען-פאבריק פון יאסקאוויטש און פלעש (אויף באחאמיעיסקא 29) איז נעכטען אויסגעבראכען א שרפה, וועלכע די ארויסגערופענע פייערלעשער האבען אין משך פון א שעה צייט איינ-געלאשען.

דער היזק וועט בערעכענט אויף עטליכע טויזענד זלאטעס.

נייע פארשריפטען וועגען ראווער-פערקעהר

(2) ווי מיר דערוויסען זיך וועלען בקרוב ארויס-געגעבען ווערען נייע פארשריפטען וועגען פערקעהר פון די ראווערען, און ספעציעל אויף די שאסייען אין דער סביבה.

ד"ר העלער
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע
קראנקהייטען און מענער-שוואכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט.
זונטאג פון 11—2 מיטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
אונבעמיטעלטע -- לעטשניצע-פרייזן

DR. MED. H. LUBICZ
ספ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנק.
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
עמפפאנגס-שעה'ן 8—10, 12—2, און 5—8 זונטאג פון י"ט 9—1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל.

א מילביגער שעטנ"ז...

(2) אירענא לגודווישיאק (לאגעווניצקא 27) איז צוגעצויגען געוואָרען צו שטרענגער פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר'ן פעלשען פוטער דורך א גרויסער צומישונג פון מאַרגאַרין.

געמשפּט 2 מוטערס

פאַר'ן איבערלאָזען אויף הפקר זייערע קינדער...

(2) פאַר'ן לאָדזשער קרייז-געריכט זענען געשטאַנען: אננא וואַלטשאַק און שרה-רבקה גרינבערג.

די זעלבע געמשפּט געוואָרען דערפאַר, וואָס — די ערשטע האָט בשעתו איבערגעלאָזט איהר קינד אין דער מאַגיסטראַט-אַפּטייקונג פאַר געזעלשאַפטליכע פערזיכערונג, און די צווייטע אין דער יודישער געמיינדע.

די ערשטע איז פרייגעשפּראָכען געוואָרען. די צווייטע האָט באַקומען — א חודש אַרעסט.

לחג הפסח

ביליגסטע עפּעס בעסערס ווי די וויינען פון דער פירמע

מ. בארנשטיין

„באַרגויך"

פאַר'ן בעפאלען און צושלאָגן געהיים-אַגענטען

(2) פאַר'ן בעפאַלען און צושלאָגען דעם 29 אָקטאָבער פ. י. די 2 געהיים-אַגענטען קאַלאַדזשעיסקי און טשעווינסקי, זענען געכטען פערמשפּט געוואָרען:

מאַריאַן וואַלצונסקי, וולאַדזשיסלאַוו העגדזשיקאָווסקי און לעאָן אָושעכאָווסקי — צו 2 יאָהר טורמע, און זיגמונט יאַצעק מיט העגריק קינדערהיימען — צו איין יאָהר.

אקאטשימער ביר, פארטער און לימאנאד

אַלע ווייסען, אַז דאָס בעסטע ביר און פּאָרטער איז אָהן ספק דאָס ביר פון אָקאָטשימער בראַווארייע.

דאָס ביר איז בערימט אין דער וועלט, מיט זיין דויערהאַפטיגקייט און אויסגעצייכענטען געשמאַק. בעזונדערס דער אָקאָטשימער פּאָרטער ווערט אויסגעאַרבייט פון די בעסטע אָפּען און ענטהאַלט דערנעהרונגס-שטאָפען און ווערט דעריבער רעקאָמענדירט דורך די גרעסטע דאָקטוירים. א חוץ דעם אַרבייט אויס די רעפּרעזענטאַציע פון אָקאָטשימער בראָווארייע אין לאָדז זאַכאָדניאַ גאַס 2/6, טעלעפאָן 136-98, ערשטקלאַסיגע גאַז-וואַסערן און אויסגעצייכענטע פרוכט-לימאָנאַדעס ווי „אַראַנטשיא", „רומבאַ", „פּערלאַ-לעשנאַ", „וואָדאַ-גורסקאַ".

די דאָזיגע אויסאַרבייטונגען האָבען א דאַנק זייערע מעלות דעם גרעסטען ערפאָלג, צווישען אַלע שיכטען פון אונזער געזעלשאַפט.

צום סוף מוז מען צוגעבען, אַז די לייטונג פון דער רעפּרעזענטאַציע פון אָקאָטשימער בראָווארייע אין לאָדז, ליגט אין די הענט פון די לאַנגיעהריגע און געניטע פאַכלייט אין דער בראַנזשע די ה"ה טאַרנאַוו פּיהרער און מאַוריצי קאַראַ, און דאָס גיט די גאַראַנטיע, אַז סיי לויט דער בעדינונג, סיי לויט דער קוואַליטעט פון די פּראָדוקטען וועלכע זיי אַרבייטען אויס וועלען זיי יעדען איינציגען צופרידענשטעלען.

פּורים אויף שלח-מנות זאָל יעדער שיקען אָקאָטשימער ביר און פּאָרטער אויך אָקאָטשימער לימאָנאַדען, וועלכע מען קאָן בעקומען אין אַלע רעסטאָראַנען, וויין און בראָנפען-געשעפטען.

ס'וועט שוין איינמאל זיין פרעהליך!

געדענקט וואו:

אין פרעהליכסטען לאָקאַל אין לאָדז

„טאבארין"

18 נאַרוטאַוויטשא 18

אחשורוש, המן, דלפן און ויזתא

וועלען מיט גרעגערס און המן-קלאַפּערס מאַכען לעבעדיג און לוסטיג אויפ'ן

גראנדיעזען פורים-באל

וואָס וועט פאָרקומען היינט, דאָנערשטאָג פּורים, 10 אָוונט

זייט ווייסען, אַז אויפ'ן דאָזיגען באַל וועט מען קרוינען די

לאָדזער אסתר המלכה!

אכטונג! מיידלעך און פרייזען

אויסערדעם: פּרעמיעס! ● פּרעמיעס! ● פּרעמיעס!

אויף דער דאָפּעלטער עסטראַדע פון „טאַבאַרין" וועלען די בני-המן אויספיהרען א פּראָגראַם אונטערן נאָמען:

„אין שושן-הבירה"

די הויפּט-ראָלען וועלען אויספיהרען זרש און ושתי.

אין פּראָגראַם:

1) 3 אפּאַלאָ'ס
2) אקראָבאַטישע-טענץ
3) דועט — BACCIARELS
4) מוזיקאַליש-אַקראָבאַטישע טענץ
5) לופט-גימנאַסטיק — LEBEDIEW
6) 10 גירלס

2 אָרקעסטערס אונטער דער לייטונג פון די ה"ה:

ווייגבראַט און הערש רובין.

פערוויילונג ביז'ן העלען טאָג אריין.

איינטריט פריי!

רעזאלוציע פון צענטראל-ראט פון דער פוילישער גרויס-אינדוסטריע

וועגען די קומענדע שטאט-ראט-וואהלען

(אג) דעם 27 ד.ח. איז פאָרגעקומען אין וואַרשא א פּלענאַר זיצונג פון צענטראַל-פערבאַנד פון דער פּוילישער אינדוסטריע. די לאָדזער גרויסע טעקסטיל-אינדוסטריע איז געווען פערטרעטען דורך די הערען וולאַדיסלאַוו שרעדניצקי, סטעפאַן באַרטשינסקי און דירעקטאָר לעאָן דע האַגען. דעם פאָרזיץ האָט געפיהרט מיניסטער העגריק שטראַסבורגער.

דער הויפּט דירעקטאָר פון צענטראַל-פערבאַנד אַנדזשעי וויערזשביצקי האָט געהאַלטען א גרעסערע רעדע אין וועלכער ער האָט אַרומגערעדט די אַקטועלע ווירטשאַפטליכע פּראַגען. דער צווייטער רעדנער ה' מינקאָווסקי האָט בעריהרט די פּראַגע פון די האַנדעלס טראַקטאַטען און דער געוו. מיניסטער שידלאָווסקי האָט רעפערירט די ענינים פון קאָמפּענסאַציע-האַנדעל. צום סוף, האָט דער צענטראַל-ראַט פון פערבאַנד פון דער פּוילישער אינדוסטריע אָנגענומען א רעזאָלוציע אין וועלכער עס ווערט געזאָגט, אַז די וואַהלען צו די שטאָט-ראַטען אין גאַנץ פּוילען דאַרפען פאָרקומען נאָר פון שטאַנדפּונקט פון די שטאָטישע אינטערעסען און די מיט זיי פערבינדעטע ווירטשאַפטליכע אינטערעסען, צוליב דעם וואָס ביי די ביזאיצטיגע וואַהלען צו די זעלבסטפערוואַלטונגס-אָרגאַנען זענען די אויבענדערמאָהנטע פּרינציפּען אָנגעווענדעט געוואָרען מצד די ב.ב. פאָדערט אויף דער צענטראַל-ראַט פון פערבאַנד פון דער פּוילישער אינדוסטריע צו געהען צו די וואַהלען צוזאַמען מיט די דאָזיגע פאַקטאָרען.

Dr. med.

Z.Rakowski

ספּעציאַליסט פאַר אויערען, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען

פּיעטריקאָווער 67, טעל. 127-81

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7

נעהמט אויך אָן אין לאַטשניצע זגערזשער 17

פון 11-1 און פון 2-3 נאָכמ.

Dr. REICHER

פּאָלודניאָווא 28, טעל. 201-93

ספּעציאַליסט

פאַר מענער-שוואַכע-בעהאַנדלונג.

ספּעקטועלע בעראַטונגען און פּסיכאָ-אַנאַליזע.

נעהמט אָן פון 8 — 11 פריה און פון 5 — 8 אָוועגד

זונטאָג און תגאות פון 9—1 פאַרמיטאָג.

יודיש טעאטער „פילהארמאניע" נאַרוטאַוויטשא 20

טעל. 213-84

דעם גרעסטען סוקצעס! אויסערגעוועהנליכען ערפאָלג!

האָבען אונזערע בעריהמטע אַמעריקאַנער אָפּערעטען-סטאַרס

מעי שיינפעלד און אורווינג דזשייקאבסאן

אין דער גאַנצער „פילהאַרמאָניע"-אַנסאַמבל אין דער שענסטער שלאַגער-אָפּערעטע פון נ. שטומשקאָ

100% ערפאָלג!

אוי אמעריקא!

היינט, דאָנערשטאָג, 10[30] אָוונט לכבוד פּורים

גרויסע פייערליכע פּורים-פאָרשטעלונג

מעי שיינפעלד און אורווינג דזשייקאבסאן אין דער אָפּערעטע

100% ערפאָלג! אוי אמעריקא! 100% ערפאָלג!

פרייזען פּאָפּולערע פון 70 גר. ביז 2.20 בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון טעאַטער.

פון שעורי ערב

די טעג איז פאָרגעקומען, אין איינענעם לאָקאַל, פון שעורי ערב נאַוואָמיעסקא 4 די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג, אונטערן פאָרזיץ פון ה' ש. י. בראַם. נאָכדעם ווי עס גיט אָפּ דעם טעטיגקייטס-בעריכט דער ה"ה מ. אַלשטיין האַלט א גייסטרייכען רעפעראַט דער טאַלענטירטער רעדנער — פּרעזעס פון „צעירי אגודת ישראל" אין קאַלאָמיי (גאַליציען) ה' ישראל גרינוועג, נאָכהער ווערט געוועהלט אין דער נייער פערוואַלטונג זענען אַריין, ה"ה: פּרנס דוד צבי זילבערשטיין — פּרעזעס ש. י. בראַם, מ. אַלשטיין, ה. קעלמאַנאָוויטש, א. י. פישאָף.

היינט צווייטער געזעגענונגס-אווענד פון אדאלף דימשא

היינט דאָנערשטאָג (פּורים), 8.15 אָוונט קומט פאָר אין פילהאַרמאָניע דער צווייטער געזעגענונגס-אָוועגד פון זעהר פּאָפּולערען פּוילישען אַרטיסט, אַדאָלף דימשאַ. זיין קאָנצערט וועלכער איז נעכטען פאָרגעקומען איז אַדורך מיט א זעהר גרויסען ערפאָלג.

א חוץ אַדאָלף דימשאַ נעמט אויך אָנטייל די אַקראָבאַט-טענצערין עלאַ אנטאַשאָוו, די זינגערין וואַירא לאַסקאַ און דער פּיאַניסט און קאָמפּאָזיטאָר זיגמונד ביאַליסטאָצקי.

בעעהרט אייערע פריינד מיט

וויין און מעהד

פון דער פירמע

מ. בארנשטיין „בארווין"

פון יודישען טעאטער איז פילהארמאניע

היינט דאָנערשטאָג לכבוד פּורים ווערט געשפּילט די אָפּערעטע „אוי אַמעריקא" האַלב 11 אין אָוונט מיט די אַמעריקאַנער סטאַר'ס מעי שיינפעלד און אורווינג דזשייקאָבסאָן אין די הויפּט ראָלען.

היינט פרעהליכער פורים אין יודישען קאמעראל טעאטער

אין יודישען קאַמעראַל טעאַטער (אַלפּינ 1, מאַי 2), וועט היינט זיין אַ'אמת פרעהליכער פּורים. ווייל א חוץ דעם שפּאַנענדען ביהנע רעפּערטואַר דער „אורטייל" ווערט היינט לכבוד פּורים צוגעגעבען א לוסטיגער פּורים רעווי א. נ. „ויזתא, דלפון עט קאָמפּאַני".

געשפּילט ווערט היינט 2 מאָל 9 אָוועגד און 12 ביינאַכט.

פון די פוילישע טעאטערס

אין שטאָטישען טעאַטער ווערט היינט געגעבען די פּרעמיערע „חבר" („טאָוואַרישטש").

* * *

אין פּאָפּולאַרני-טעאַטער ווערט היינט געשפּילט די פרעהליכע קאָמעדיע „די ליבהאָבערין פון עקספּרעסע".

פירמע „עקספרעס" וו.ג.

נאָך א רייהע שלאָגערן, וועלכע זענען בעקאַנט געוואָרען הן אין דער קוואַליטעט הן אין די פּרייזען האָט די פירמע „עקספּרעס" וו.ג. פּיעטריקאָווער 9 אַהערגעשטעלט די בעקאַנטע אַנאַנאַס ציקערלעך צום פּרייז 30 גר. פאַר 10 דעקאַ.

ראדיא-פראגראם

דאָנערשטאָג, ד. 1-טען מערץ 1934

7 צייט-סיגנאַל, 7,05 גימנאַסטיק, 7,20 גראַמאָפאָן, ידיעות, 7,40 גראַמאָפאָן, 7,55 הויז-ווירטשאַפט, 11,40 פּרעסע, ידיעות, 11,57 צייט-סיגנאַל, 12,05 גראַמאָפאָן, ידיעות, 12,35 שול-קאָנצערט, 2 ידיעות, 3,25 עקספּאָרט, קאָמוניקאַט, 3,40 קאָנצערט, 4,40 רעפעראַט, 4,55 גראַמאָפאָן, 5,20 פידעל-קאָנצערט, 5,50 רעפּערטואַר פון די טעאַטערן, קאָמוניקאַט פון לאָדז, 6 רעפעראַט, 6,20 אוידיציע, 7,05 פערשידענעס, 7,25 פעליעטאָן, 7,40 ספּאָרט, ידיעות, 8,02 וואַגנער-קאָנצערט, 9 פּאָסט-קעסטעל, 9,15 קאָנצערט, 10 מוזיק, 11 ידיעות, קאָמוניקאַטען, 11,05 טאַנץ מוזיק.

* * *

פון אויסלאנד

7,05 ריגא — אָפּערעטקע פון קאַלמאַן, 7,30 לאָנדאָן — קאָנצערט, 8,10 קאָפּענהאַגען — סימפ. קאָנצערט, 8,45 וויען — סימפ. קאָנצערט, 9 פּאַריז — אָפּערע, 9 רוים — מוזיק. דראַמע.

א הויז־פּראיעקט אויפ׳ן נאמען פון מארשאל פּילסודסקי

אין לאקאל פון „בעבע" איז נעכטן פארגעקומען א זיצונג פון זשורי, וועלכע האט געדארפט אננעהמען איינעם פון די צוגעשיקטע פּראיעקטן אויף אויסצובויען א הויז אויפ׳ן נאמען פון מארשאל פּילסודסקי. אין דער זיצונג האבן אנטייל־גענומען די מיטגלידער פון דעם בוי־קאמיטעט די ה"ה דעפ. וואלטשינסקי, נאוואקאווסקי, פּיאנט־קאווסקי, פלאנסקי, וולאדארסקי, גראז א.א.

דאס זשורי איז באשטאנען פון פאלגענדע אינזשינירן: גאלדבערג, סאוויטשיק, כארטשינסקי, פּיקס, לוצוי, קוואפּישעווסקי און לאלעוויטש (מארשא).

די זיצונג האט געעפנט דעפ. וואלטשינסקי, וועלכער האט געגעבן א קורצן איבערבליק פון דער געשיכטע פון דעם פּראיעקט אויסצובויען א הויז־דענקמאל אויפן נאמען פון מארשאל פּילסודסקי, אין צוזאמענהאנג מיט דעם 40־יעהריגען יובל פון מארשאל פּילסודסקי׳ס געזעלשאפטליכע טעטיגקייט.

אין דעם דאזיגן הויז דארפן זיך געפינען די לאקאלן פון די פעראיינען פון געוו. מיליטער־לייט (פעדעראציע) און פון די סטשעלצעס, דאס דארף זיין א מאנומענטאלער בנין, וועלכער וועט אויסגעבויט ווערן אויף שענקעווישא און סטושעלעצקא.

דאן איז מען צוגעטרעטן צו באטראכטן די צוגעשיקטע פּראיעקטן, אינגאנצן זענען צוגע־שטעלט געווארן 4 ארבייטן. דער זשורי האט זיך בעראטן א גאנצן טאג און צום סוף ארויס־געטראגן א דעציזיע.

איינשטימיג איז אויסגעטיילט געווארן די ארבייט פון די אינזשינירן ארכיטעקטן לי־סאווסקי און מארקוספעלד, דער שקיץ פון די דא־זיגע אינזשינירן שטעלט מיט זיך פאר א מאנו־מענטאלן בנין מיט אלע איינריכטונגען וואס אזא הויז דארף האבן.

שבע־ברכות ביים אלעקסאנדרער רבין

אין אלעקסאנדער איז נעכטן פארגעקומען די שבע־ברכות נאך דער חתונה פון אלעקסאנדרער רבינס טאכטער מיט׳ן סלאנימער רבי.

צוזאמען מיט די שבע־ברכות איז פארגעקו־מען א חינוך הספר. ס׳איז געקומען א גרויסער עולם רבנים. דער עולם האט זיך משמח געווען, מ׳האט געטאנצט און געזונגען, געשפּילט האט דער באליבטער ארקעסטער פון מעלאדיסט.

ג״י, מאר וויא־ניא...

אז בעת׳ן דרימעל בעהמט מען איהם צו די לייצעס

(2) דער דראזשקער אברהם גאלדבלום פון דער אודישער גאס 28 איז בעטמען, זיצענדיג אויף די קאזלעס פון זיין דראזשקע און ווארטענדיג אויף פּאסאזשירן איינגעשלאפען...

ס׳הייסט נאר איינגעשלאפען — איינדרעמה׳ן אבער האט ער נישט געמהר, ווי געכאפט א שטיקעלע דזשים.

ריבוא שייגעץ — איז געקומען א וואיטעק, אפּ־געשניטען די לייצעס, און געוואלט מיט זיי מאכען א ציבדה.

גאלדבלום האט אבער א פּיק געטון מיט די באן אין דער לופט, און די אויגען האבען זיך איהם געעפענט אויף דער גנבה.

ער האט נישט געמאכט קיין לאנגע שהיות, און מיט דער הילף פון באך עטליכע זיינע חברים האט ער דעם שייגעץ געפאקט, איהם „פא הראזש קארסקו" מקיים פסק געווען, און דערנאך געמאכט מיט איהם א בחנם׳דיגען קורס אין קאמיסאריאט אריין.

דער גנב הייסט יאן סטאנטשיקאווסקי.

היינט, גראנדיעזער פּורים־באל אין „טאבארין"

היינט, דאנערשטאג, קומט פאר אין דעם פרעהליכען לאקאל פון „טאבארין" (נארוטאוויטשא 18) א גראנדיעזער פּורים־באל א.נ. „שושן־הבירה".

אויף דעם באל וועלען מיר זיך זעהען מיט די באקאנטע מגילה־העלדען: אחשורוש, המן בן המדתא, דלפון, ויזתא און אנדערע „פּערזענליכ־קייטען". פאר די מיידלעך און ווייבלעך איז פאר־בערייט אן אנגענעהמער סיורפּריז — די קרוינונג פון אסתר המלכה, וועלכע וועט בלייבען די „מיס פּורים" פון לאדז. צו דער פּערוויילונג, וועלכע וועט דויערן ביז פארטאג איז דער אריינטריט פריי. הקיצור, דאס וועט זיין א פּורים־באל פון הודו ביז כוש — ס׳וועט זיין ליהודים!

צו דער יודישער בעפעלקערונג אין פּוילן

(אויפרוף)

ברידער יודען!

דער היטלעריזם, וואס הערשט שוין אין דייטש־לאנד זינט א יאהר צייט, האט אונז איבערציינגט, אז דער שגעון פון האס און אויסראטונגס־פּאלי־טיק לגבי יודען, וועלכער ווערט פארשפּרייט דורך די ראסען־פאנאטיקער, איז נישט קיין איבערגעהענ־דיגע ערשיינונג. די טענדענציעזע ידיעות, אז עס איז פארגעקומען א געוויסע אפּשוואכונג אין דער היטלעריסטישער אנטי־יודישער אקציע האבען נישט קיין יסוד, ווייל די אנהענגער פון היטלעריזם גרייטען ווידער פאר און פיהרען דורך אין לעבען א פּלאנמעסיגען און סיסטעמאטישען קאמף אנטקעגען דעם גאנצען יודענטום, נישט נאר אין דייטשלאנד נאר אויך אין פיל אנדערע לענדער.

זינט די צייטען פון מיטעלאלטערליכען באר־באריזם, זינט די צייטען פון דער שפּאנישער איב־קוויזיציע, איז דאס יודענטום נישט געווען אויסגע־שטעלט אויף אזעלכע שווערע נסיונות: דער גאנ־צער דייטשער מלוכה־אפּאראט און די אומבעגרע־ניצטע פּראפּאגאנדע־פאנדען שטייען צו דער די־ספּאזיציע פון די אנהענגער פון׳ם ווילדען האס, ווירקענדיג אויף די נידעריגסטע מענשליכע אינ־סטינקטען.

אנטקעגען דער דאזיגער ארגאניזירטער פיינד־ליכער אקציע מוז דאס גאנצע יודענטום זיך ארגא־ניזירען און פארברייטען צו א לאנג־דויערנדיגען פאר־ביטערטען קאמף: נאר אין אחדות באשטעהט אונזער כוח, נאר אונזער אחדות קען פיהרען צו א נצחון, אין דעם דאזיגען עניין קענען נישט פעהלען קיין שום פּארטייאישע אונטערשיידען. דער גאנצער יו־דישער כלל האט נאר איין מיינונג און יעדער איז אומבעדינגט מחויב זיך אונטערצוווארפען די פאר־ארדנונגען פון די, וועלכע האבען זיך אונטער־גענומען דעם שווערען לאסט און פיהרען אנצופיהרען מיט׳ן קאמף.

כדי ווי געהעריג אדורכצופיהרען די דאזיגע אקציע איז נויטיג א געהעריגער פאנד, וואס זאל פון איין זייט קענען בענוצט ווערען צו לינדערען די נויט פון די פּליטים, וואס געפינען זיך אין פּוי־לען, זיי איבעראדרעסען אין ארץ־ישראל און פון דער צווייטער זייט דאס ענערגישע בעקעמפען די היט־לעריסטישע פּראפּאגאנדע.

כדי צו געבען דער אקציע אן אינהייטליכען כאראקטער האבען די פארשטעהער פון אלע טיי־לען פון דער יודישער געזעלשאפט איינשטימיג בע־פולמעכטיגט דעם פעראייניגטען יודישען הילפס־קאמיטעט פאר די פּליטים פון דייטשלאנד אדורכ־צופיהרען אין יאהר 1934 א מאסען־זאמלונג אין דער פארם פון אן איינמאליגער פערפליכטענדע בעשטייערונג, וועלכע וועט אדורכגעפיהרט ווערען אויפ׳ן יסוד פון גענוי בעשטימטע נארמען. די גע־העריגע אדורכפיהרונג פון דער אקציע וועט פאר־קומען אונטער דער השגחה פון ספּעציעל בעשטימ־טע בירגער־קאמיטעטען, יעדער איז פערפליכטעט בייצושטייערען די סומע, לויט די דאזיגע בעשטימ־טע פּרינציפּען.

דורך איינצאהלען די איינמאליגע זעלבסט־בע־שטייערונג וועלען מיר נאר דערפילען אונזער חוב לגבי דעם כלל און לגבי זיך אליין.

דאס נישט דערפילען דעם דאזיגען וויכטיגען נאציאנאלען חוב, וועט זיין איינדייטיג מיט׳ן אונ־טערשטיצען פון דער פיינדליכער היטלעריסטישער אקציע.

פעראייניגטער יודישער הילפס־קאמיטעט פאר די פּליטים פון דייטשלאנד.

פעראייניגטער קאמיטעט צו בעקעמפען די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד.

צענטראל־קאמיטעט פאר דער ווירטשאפט־ליכער אנטי־היטלער – אקציע.

Dr. med.

L. Berman

צעגעלניאנא 15, טעל. 149־07

ספּעציאל־ארצט פאר הויט־ און געשלעכטס־קראנקהייטען, מענער־שוואכע־בעהאנד־לונג און סעקסועלע בעראטונג.

אלע ארט אנאליזען.

נעמט אן פון 8—11 און 4—8 אוו. זונטאג פון 9—1 בייטאג

פאר אונבעמיטעלטע – לעטשניצע־פּרייזען

יודיש

קאמעראל־טעאטער

אלעע 1. מאי 2.

גאסטשפּילען פון אנסאמבל פון ווארשעווער „פּאוויליאן"־טעאטער

אנפיהרונג:

היים סאנדלער

היינט, דאנערשטאג, לכבוד פּורים

2 פייערליכע פארשטעלונגען

אנהויב

9 אווענד און 12 ביינאכט

פאר לייטישע מענשען, וואס ווילען גוט פערברענגען און לאכען!

פאר מעלאנכאליקער און שלאפלאזע וואס ווילן געהיילט ווערן דורך געלעכטער!

1) דער „אורטייל" פון ס. לעווינן

2) פריילליכע שלח־מנות פון די ליבלינגס־ארטיסטען

חיים סאנדלער

חנה לעוויז און ראזא סאנדלער

צוזאמען מיטן גאנצן אנסאמבל

לוסטיגע פּורים־רעווי א.נ.: ויזתא, דלפון עט קאמפּאני

בילעטען אין קאסע פון 11 ביז 2 און פון 5 נאכמיטאג.

ראדיא־ווינקעל

גרויסע פערלייכטערונגען און הנחות פאר נייע אבאנענטען

דאס פּאסט־ און טעלעגראף ־ מיניסטעריום האט לעצטענס ארויסגעגעבן א פעראָרדנונג, וואס פערלייכטערט אין א גרויסער מאס די פּראצעדור ביים פערשרייבען זיך אלס ראדיא־אבאנענט.

איו ארטיקעל 4 פון דער פעראָרדנונג ווערט געזאגט, אז: „דער ראדיא־פאנישער אפּצאהל ווערט גענומען דורכ׳ן פּאסט־אמט אין חודש׳דיגע, דריי חדשי׳דיגע, אדער יעהרליכע אפּצאהלונגען לויטן פערלאנג פון ראדיא־הערער".

אין פאל, ווען די ראדיא־ערלויבניש איז אר־ויסגענומען געווארן אין די ערשטע 10 טעג פון חודש, ווערט דער ראדיא־אפּצאהל פערעכנט פארן לויפענדען חודש. ווען אבער די ראדיא־ערלויב־ניש איז ארויסגענומען געווארן נאכ׳ן 10־טאג פון חודש, ווערט דער ראדיא־אפּצאהל פערעכנט פארן קינפטיגען חודש און ביז׳ן סוף פון לויפענדען חודש, דער נייער אבאנענט הערט ראדיא אהן שום אפּצאהל.

ווייטער ווערט געזאגט אין דער פעראָרדנונג, אז ווען דער ראדיא־אבאנענט קויפט גלייכצייטיג אין פּאסט־אמט דעם דעטעקטאָר־אפּאראט; ווערט ביי איהם נישט גענומען דאס איינשרייב־געלד אין דער הויך פון 3 זל. פאר אזא נייעם ראדיא־אבאנענט איז בעשטימט געווארן דער פּרייז פון א „דעטעקטאָר־אפּאראט" שוין צוזאמען מיט די הער־טרייבלעך און אלע נויטיגע צודאטען אויף 21 זל., אנשטאט 39, ווי ביז איצט. די דאזיגע 21 זל. ווערן איהם אין פּאסט־אמט פונאנדערגעלעגט אויף 12 ראטעס.

מיט דער דאזיגער גרויסער הנחה פאר די נייע ראדיא־אבאנענטען איז דאס פּאסט־מיניסטער־יום אויסען געווען מעגליך צו מאכען דאס הערען ראדיא פאר די ברייטסטע מאסען פון דער בע־פעלקערונג.

די דאזיגע הנחות פאר די ראדיא־הערערס האבען שוין געגעבען גלענצענדע רעזולטאטען. די צאהל ראדיא־הערערס שטייגט איצט מיט יעדען טאג אלץ מעהר. די סטאטיסטיק האט געוויזען, אז די העכ־סטע צאהל ראדיא־הערערס אין פּוילען איז גע־ווען אין מערץ 1932 און האט בעטראפען 320.000. די דאזיגע צאהל איז דערנאך אלץ מעהר געפאלען און איז אראפּ ביז 261.724 אין אקטאבער 1933. דעם ערשטען יאנואר 1934 איז די צאהל ראדיא־הערערס צוריק געשטיגען ביז 310.000.

מלכים און פּרעזידענטען האלטען דרשות צו זייערע פעלקער מיט דער הילף פון ראדיא

זייט א געוויסער צייט האבען די העכסטע מלוכה־פיהרערס אנגעהויבען צו שענקען מעהר אויפמערקזאמקייט דעם ראדיא. די מלכים און פּרע־זידענטען האבען זיך איבערציינגט, אז די אונגע־הויערע פּראפּאגאנדע־כראפט פון דעם ראדיא ־ מיקראפאן און דער ראדיא־כוואליע, אויף וועלכער עס ווערט פונאנדערגעטראגען דער אפּעל, אדער וואונש פון מלוכה־פיהרער דירעקט צום אויער פון בירגער איבערן גאנצען לאנד.

לעצטענס איז טאקע צו זעהן, ווי די ערשטע בירגער פון לאנד האבען זיך ממש אנגעקלאמערט אן דעם ראדיא־מיקראפאן און כאפּען כסדר א „שמועס" מיט זייערע בירגער. אפּטמאל געשעהט אפילו, אז דער מלך אדער פּרעזידענט בעגנוגענט זיך נישט בלויז מיט זייע בירגער, נאר „שמועסט" זיך איבער מיט די פעלקער מעבר לים און אפילו מיט אלע פעלקער פון דער וועלט.

דער ענגלישער קעניג איז געווען דער ערש־טער, וועלכער האט אנגעהויבען צו בענוצען דעם מיקראפאן. מען האט לכבוד איהם אויסגעפערטיגט א ספּעציעלען מיקראפאן פון לויטער גין־גאלד און אין איהם האט ער אריינגערעדט דער קעניג צו „אלע פעלקער פון דער וועלט".

נאכ׳ן ענגלישען קעניג האבען גערעדט דורכ׳ן ראדיא דער פּויפּסט און דער איטאליענישער קעניג וויקטאר עמנואל און דער פּוילישער מלוכה־פּרעזי־דענט איגנאצי מאשטשיצקי.

דער לעצטער מלך, וועלכער האט גערעדט דורכ׳ן מיקראפאן, איז געווען דער דענישער מלך קריסטיאן דער צעהנטער. ער האט גערעדט צו „אלע פעלקער" אויף דעניש און ענגליש.

סאוויעט־רוסלאנד בויט א הילכער פון 1000 טאן

די סאוויעטישע ראדיא ־ טעכניקערס האבען איצט אויסגעפערטיגט א הילכער, וואס איז דער גרעסטער אויף דער וועלט. די שטימע פון היל־כער הערט מען אין קרייז פון 50 קילאמעטער.

דער דאזיגער הילכער איז א גאנצער ריז, וואס וועגט איבער 1000 טאן. די דאזיגע כלי האבען די סאוויעטען, פערשטעהט זיך, אויפגעשטעלט צו־ליב פּראפּאגאנדע־צוועקען, אן אעראפּלאן וועט מיט דאזיגען הילכער פליהען איבער די קלייגע שטעט און די פּויערים פון די ארומיגע דערפער וועלען פלוצלונג הערען פייערדיגע דרשות, וואס וועלען זיך טראגען אין דער לופט.

שטראפען פאר עובר זיין אויף די ראדיא־פארשריפטען

אין פאל, ווען די ראדיא־קאנטראלערען וועט־לען פעסטשטעלען, אז די ראדיא־איינריכטונג איז נישט פערעגיסטרירט אין פּאסט־אמט אדער די ראדיא־איינריכטונג ענטשפּרעכט נישט די בעדינ־גונגען, לויט וועלכע די ערלויבניש איז ארויסגע־געבען געווארען, וועט דורך דער פּאליציי צונויפ־געשטעלט א פּראטאקאל און עס ווערט פערפיהרט א קרימינעל אדמיניסטראטיווער פּראצעס געגען בע־זיצער פון ראדיא־אפּאראט. פאר עובר זיין אויף די ראדיא־פארשריפטען איז פארגעזעהן א שטראף פון 3000 זל. און ארעסט פון 3 חדשים. מען קאן אויך קאנפיסקירען דעם ראדיא־אפּאראט און פאדערן אן ענטשעדיגונג פון א 6־חדשים׳דיגען אפּצאהל.

DR. MED.

H. Różaner

הויט, ווענערישע קראנקהייטן און מענער־שוואכע

NARUTOWICZA 9, tel. 128-98.

עמפּפאנגט פון 8—10 און פון 5—8 אוו.

די בעליבסטע און אנגענומענסטע מתנה איז

ווייז און מעהד „בארווין"

איינהאבער: מ. בארנשטיין, לאדז.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פּאלסקי – – – –	85.75
3 פּראצענטיגע בוראוולאנע –	41.25
4 „ דאלארובקא –	54.00
7 „ סטאבילזאציע (אמ.)	56.75
8 „ ווארשאווער לאנד־בריף	53.25
8 „ לאדזער „ „	48.25
ענגלישער פונט – – –	26.93
דאלאר – אפּיצ. – 5.32 נישט אפּיצ. –	5.28
גאלד־דאלאר – – – –	9.03
גאלד־רובל – – – –	4.72
דייטשער מארק – – –	2.10

צי ווייסטו ווי אזוי צו בעשיצען זיך געגן קריגס־גאזען?

Grand-Hotel
SALA MALINOWA

פונ'ם 1. מערץ אינגעווערעהנליכער פראגראם!

1) NINA BIELICZ אויס-פיהרערין פון ציגיינער-ראמאנסען
2) WESTER STAR שטערנס פון האָליוואוד / 3) Wanda GIERASÓWNA עקסצענטרישע טענץ / 4) SIRENETTA איטאל.=
יענישע וואדעוויליסטקע. בעמערקונג: פון 16-טען מערץ גאסטאָלירטען פון דער פרעמירטער שפּאַנישער שפּאַנישער שפּאַנישער MONTENEGRO
ארקעסטער אונטער דער דיר. פון ציגיינער-קעניג LEOPOLD STRIKS צום ערשטן מאל אין לאָדז!

Marion Gering רעזשי: TEODOR DREISER פון ראָמאַן דער לויט רייך מיט פול מייסטערווערק וואונדערבאר הײַנט פּרעמיערע!

ס'לעבען פון די הינטערגעסלעך

JENNIE GERHARDT

אויסערן פראָגראַם: קלאַנג-צוגאָבע פון Paramont
— P. A. T. ווי אויך אַקטואַליטעטן פון —

SYLWIA SYDNEY, DONALD COOK אין די הויפּטראָלען:

קלאַנג-קינא
CAPITOL
זאַוואַדסקאַ 16

בילינג און שעהן!

אהן שעדליכע מיטלן
וואשט, פאַרבט און פּוצט אנצוגען, מאַנטלען, קליידער, סוועטערס, קאַפּעלושען, אויך וועש און רעמט גאַרדינען
די ליודישע
כעמישע וועשעריי און פאַרבעריי
„עריקא"
2 מלינאַרסקאַ 2 (ביים ראָג בושעוויצער)
פון 1.50 אַ פּאָר גאַרדינען, פון 4 זל. אַ פּאַלטאָ,
פון 1.50 זל. אַ קלייד, פון 80 גר. ביז 1.20 זל.
אַ סוועטער, 1.80 וואַשן און פּאַסאַנירען אַ קאַפּעלוש.
15 גר. אַ קראַגען, פון 50 גר. אַ אויבערהעמד.
שניידער-רעפּעראַציעס און פאַרבעריי אויפן אָרט

וויכטיג פאַר דאַמען
נאָר 2 זל. ווערען פּאַר איבערגעמאַכט די עלטסטע
היטען
אויף גאַנץ ניי און אויך נייע היטען צו 3.50 געפינט די אַדרעס
Modystka
„TOLA"
23 Zawadzka 23
II wejście parter.

קאָנקורענץ!

צוליב'ן קריזיס זענען די פּרייזן געוואָרען בעדייטענד פּערקלענערט אין מיין פריזיער-אַנשטאַלט פאַר דאַמען און הערען

מ. קופּקאַ, לאָדז

פּאָלודניאָווע 12 (הויף פּילסודסקיעגאָ) טעל. 119-40

מענער-סאַלאָן:		דאַמען-סאַלאָן:	
ראַזירען מיט קאָלאָנקע	15 גר.	שערען	40 גר.
שערען	30 גר.	אָנדולאַציע	80 גר.
שערען אַ יונגעל	20 גר.	אָנדולאַציע מיט שערען	1 זל.
קאָפּ-וואַשען	20 גר.	וואַסער-אָנדולאַציע	
מאַסאַזש	20 גר.	מיט קאָפּ-וואַשען	1.50 זל.
אַ היץ פרייטאָג און שבת		מאַניקור 30 גר. שבת	40 גר.

בעמערקונג: פרייטאָג, שבת און יום-טוב זענען די פּרייזן פון ראַזירען 20 גר. שערען 40 גר. אין דאַמען-סאַלאָן זענען די פּרייזן פרייטאָג, שבת און יום-טוב עטוואָס געהעכערט.
דער דאַמען- און הערען - סאַלאָן ווערט געפיהרט דורך די בעסטע פאַכמענישע קרעפטען.
ערשטקלאַסיגע בעדינונג! ביטע קומט און איבערצייגט אייך!

אמבעסטן וועט מען קענען פערברענגען פסח

נור אין דעם גוט-בעקאַנטן פּענסיאָנאַט „עלבינגער"

קאָלומנאַ (25 מינוט פון לאָדז), טעלעפאָן נומ' 2, שעהנע זוניגע צימערן, טעראַסען מיט אַלע קאָמפאָרט-בעקוועמליכקייטן, ווי אויך גאַז=בעלייכטונג.
בעמערקונג: צוגערייזטע אויף שבת בעקומען בעטציג. עס אין געווינשען זיך פאַראויס צו פערזעהן מיט אַ צימער. עס ווערען אָנגענומען אַלערליי שמחות.
796

Dnia 15-go marca o godzinie 5-ej pp. odbędzie się w lokalu własnym przy ul. Piotrkowskiej № 46 w pierwszym terminie

Doroczne Ogólne Zebranie

członków centralnego Stowarzyszenia Właścicieli Nieruchomości m. Łodzi i Województwa Łódzkiego w Łodzi

z następującym porządkiem dziennym:

1. Zagajenie i wybór prezydjum.
2. Sprawozdanie Zarządu za rok 1933
   a) rachunkowe, b) ogólne.
3. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej za r. 1933
4. Preliminarz budżetowy na rok 1934.
5. Powiększenie liczby członków Zarządu (§ 25 statutu).
6. Wybór członków i zastępców do Zarządu na miejsce ustępujących oraz ewentualnie nowych.
7. Wybór członków Komisji Rewizyjnej.
8. Wolne wnioski.

W myśl § 48 statutu wnioski członków do porządku dziennego muszą być podane na piśmie najpóźniej na 7 dni przed pierwszym terminem Ogólnego Zebrania na ręce Zarządu.

ZARZĄD
Centralnego Stowarzyszenia Właścicieli Nieruchomości m. Łodzi i Województwa Łódzkiego w Łodzi, Piotrkowska 46.

UWAGA: W razie nieprzybycia w powyższym terminie wymaganej statutem liczby członków, Ogólne Zebranie odbędzie się w drugim terminie w dniu 22 marca r. b. o godz. 5-ej pp. we własnym lokalu i będzie prawomocne bez względu na ilość obecnych członków.

קליינע אַנאָנסען!
1 זלאָטי
אַנאָנס ביז 15 ווערטער

ראַקאַלען!

אָבצוגעבען אַ צימער מיט אַ בעט ... יונגערמאַן מיט בעקוועמליכקייט ... בײַ אַ אָרנטליכער פאַמיליע. ... פראַגען אין אָרט.
85

צוויי געוועלבען 180 און ...70 קוואַדראַט מעטער, אַ קאָנטאָר אויך צו ... ויפּאָרט צו פערמי... 95 פון פּאָלודניאָווע 12 ביים ווירט.

Miejsce do spania tanio do oddania. Składowa 22, Liberman od 8 w.

2, 3, 4 pokojowe mieszkanie wszelkiemi wygodami do wynajęcia, Piotrkowska 79, Al. Kościuszki 22.

צו פערדינגען אַ בודקע פון קויל... 90 לען זשעראָמסקיעגאָ 49.

פרייעפאסטענס

אַ קוואַליפיצירטע שיך-פּאַרקויפערין ווערט געזוכט ביי אַדערבערג, פּיעטרקאָווער 17.
92

פערשידענעס

אַנ'ערשטקלאַסיגער מאַסאַזשיסט וואָס איז בעקומען פון בערלין, איז אויך געווען אין לאָנדאָן, פּאַריז און אַמעריקאַ זוכט אַרבייט, היילט אויך רעומאַטיזם, אַדרעס א. שמולעוויטש 11=טע ליסטאָפּאַד 48, ביי איצקאָוויטש.

פערשידענע כאַלעוקעס בשהם אין אויף קאָמיסיאָן אין אַ גוט איינגעפיהרט פּראָנט-געוועלב מיט גוטע גאַראַנטיעס נאָווא-זאַרזשעווסקאַ 4 ביי קופער מינץ.
83

די אַלע, וועלכע בעזיצען פּראָיעקטען פון מצבה-קריצער מ. גאַרטנער אַלעקסאַנדריסקאַ 19, און ווילען עס האָבען ווערען ווי אַמשנעלסטען ערלעדיגט דאַרפען זיך מעלדען פּיעטרקאָווער 45 וו. 14.
98

פאַר גאָלד,

ביזשוטעריע און לאָמבאַרד-קוויטעס צאָהלט די העכסטע פּרייזען
אליזאַר פּיאַלקאַ
פּיעטריקאָווער 7.

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 10,
טעל. 131-86.
נעהמט אָן פון 3—4 נאָכמיטאָג און פון 7—8 אָווענד.

Dr. med. Niewiażski
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע
אַנדזשעיאַ, 5 טעל. 159-40
נעהמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָו.
זונטאָג און יום-טוב פון 9 — 1 פּאַרטימאָג.
בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען

Dr.
Wajnberg
ספּעצ. פון לונגען, האַרץ און סקלעראָז-קראַנקהייטען
וואוינט יעצט פּיעטריקאָווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אָן פון 9—10 פריה, 3—4, 8—9 אָו.

Dr. med.
Haltrecht
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט-און געשלעכטס-קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 10, טעל. 245-21
נעמט אָן פון 8—1 מיטאָג און פון 5—9 אָוונט.
זונטאָג פון 10—1 בײַטאָג.
עלעקטראָ-גאַלוואַניזאַציע.
פאַר אַרבייטסלאָזע לעמשניצע-פּרייזן!

אויגען - קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון
Dr. B. Donchin
פּיעטריקאָווער 90, טעלעפ. 221-72
נעהמט אָן שטענדיגע אויגען - קראַנקע (צוועק אָפּעראַציע א. ז. וו.), ווי אויך אַמבולאַטאָרישעס פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אָוונד.

LECZNICA

chorób uszu, nosa i gardła
מיט שטענדיגע בעטען
עס אָרדינירען די דאָקטוירים:
Dr. IMICH, Dr. WOŁYŃSKI
PIOTRKOWSKA 55
fr. I p., tel. 174-74.

„OMEGA" לעמשניצע
פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
גלובנאַ 9, טעל. 142-42
ס'ווערט אָנגענומען אויפ'ן אָרט, וויזיטען אין דער שטאָט. נאַכט-הילף, ערצטליכע אַנאַליזען, קוואַרץ-לאַמפּ, רענטגען, דיאַטערמיע.
בעראַטונג 3 זל.

Dr. L. Suchowczycki
כירורג
נעהמט אָן פּריוואַט
זגערזשער 1 (אַנגעגאַנג אַלטער מאַרק 15)
טעל. 123-47. נעהמט אָן פון 6—8 אָוו.
לעמשניצע-פּרייזען.

Dr. med. **WIKTOR MILLER**
choroby wewnętrzne,
spec. CHOR. REUMATYCZNE
przeprowadził się
AL. KOŚCIUSZKI 13
przyjmuje 5—6. Leczn. Vita 12—1.
Tel. 146-11.

Dr. med.
Ignacy Grynberg
ספּעצ. פאַר אינערליכע קראַנקהייטען
צעגעלניאַנאַ 17, טעל. 174-15
נעמט אָן פון 6 ביז 7 אָוונט.

זיכערע הילף און אַ רפואה!

אָהן אָפּעראַציע, אָהן בלוט, אָהן אַ מעסער און אָהן בלוט-פערגיסונג פאַר קראַנקע אויף רוקען, פאַר מענער, פרויען און קינדער, פערשידענע קאַליקעס אין גוף, פאַר הויקערס אָהן פּיס.

פערלאָזט נישט די קראַנקהייט, ווייל דער ווינקעל-בראָך ... קען איבערגיין אין ... אַ גרויסער סכנה ...

עמפאַנגען טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אָוונט.

זייט דעם ערשטען אָקטאָבער ד. י. ווערען אַלע קראַנקע אין מיין אָרטאָפּעדישע הייל-אַנשטאַלט נור פון מיר פערזענליך בעהאַנדעלט.

איינציגע אָרטאָפּעדישע הייל-אַנשטאַלט

Specialist Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped
פון לעמבערג
Łódź, Wólczańska 10, tel. 221-77, front, parter.

מיר נעהמען אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע.

הערצליכען דאַנק!

איך אונטערגעשריבענער דריק היערמיט אויס מײַן הערצליכסטען דאַנק דעם געעהרטען דיר. י. ראַפּאַפּאָרט, אָרטאָפּעד. ספּעציאַליסט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 10, ... דאַנק אײַך אויס מײַן הערצליכען דאַנק פאַר זײַן גרויסער הילף ...

Josek Zylberszpic, Łódź
ul. Franciszkańska 56. (44)

אַנאָנסען

אין „נייעם פאָלקסבלאַט"
האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג.

אַנאָנסען-פּרייז פאַר אַ מילימעטער-שורה

מאָנטאָג עקסטרע—18 גר. פרייטאָג און ערב-יום-טוב—24 גר. אין דער ... שפּאַלטען
אין טעקסט—40 . . . . . —60 4
אָבען טעקסט—12 . . . . . —18 . . . . .

נעקראָלאָגען—20 גר. אַ מ/מ (אין דער זייט' שפּאַלטען) קליינע אַנאָנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווײַטערדיגע וואָרט — 10 גר.
מעלדונגען — 10 גר. אַ וואָרט

אַבאָנעמענט-פּרייז:
אין לאָדז — 4 זלאָטעס אַ חודש מיט אַרויסטראָגען אַ היים. אויף דער פּראָווינץ — 5 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד 7 זל. אַמעריקאַ—1 דאָל.

פּעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פּרינציפּיעל דעם אינהאַלט פון דער אַנאָנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקען די אַנאָנס אָדער צוריקצואַהלען פאַר דעם אַנאָנס

פאַר'ן אינהאַלט און פאָר... מין פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע אין אָפען בײַטאָג און בײַנאַכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.

ווער איז געווען אחשוורוש?

פון חיים שויס

די מעשה פון דער מגילה איז נישט קיין מעשה, וואָס האָט אַמאָל פּאַסירט, נאָר אַ היסטאָרישער ראָמאַן וואָס אַ יודישער דיכטער האָט געשאַפן אין דער צייט פון די חשמונאים.

די העלדען פון דער דערציילונג — מרדכי און המן, אסתר און ושתי און נאָך אַנדערע — זענען נישט קיין היסטאָרישע פּערזאָנען. נישט קיין מענשען, וואָס האָבען אַמאָל טאַקע געלעבט, נאָר זיי זענען אויסגעטראַכט. ענטפּלעקן: דער פערפאַסער פון מגילה אסתר האָט די אויסגעטראַכט פון זיין קאָפּ, אָדער עס קען אויך זיין, אַז עס זענען שוין פון פריהער אַרומגעגאַנגען אין פאָלק געוויסע מעשהלעך פון אַזעלכע פאַנטאַסטישע העלדען, און דער פערפאַסער פון דער מגילה האָט די דאָזיגע מעשהלעך איבערגעאַרבייט און געשאַפן פון זיי זיין לאַנגען. פערפלאָנטערטען ראָמאַן.

איין העלד אָבער פון דער מגילה איז אַן אמתער אַנ׳עכט היסטאָרישער. נישט קיין אויסגעטראַכטער. דאָס איז דער קעניג אחשוורוש, וועמען די גריכען האָבען גערופען קסערקסעס. דאָס איז געווען איינער פון די גרעסטע וועלט־הערשער אין די אַלטע ציַיטען, וועלכער איז געבליבען בעריהמט צוליב דער גרויסער מלחמה וואָס ער האָט געפיהרט געגען די גריכען און צוליב דער גרויסער מפּלה וואָס ער האָט געליטען אין דער דאָזיגער מלחמה.

פון דעם קעניג קסערקסעס, זיין אימפּעריע און זיין הויף, וועלען מיר דאָ, לכבוד פּורים אַביסעל דערציילען.

קסערקסעס (אחשוורוש) איז געווען דער זוהן פון דריוש (דאַריוס) דעם ערשטען, אין וועמעס ציַיט דער צווייטער בית־המקדש איז אויסגעבויט געוואָרען אין ירושלים.

דריוש האָט געשאַפען אַ ניַיע אָרדנונג און אָרגאַניזאַציע אין דער פּערסישער אימפּעריע און האָט די אָוועקגעשטעלט אויף אַזאַ פעסטען פונדאַמענט, אַז זי האָט זיך דערנאָך געקענט האַלטען כמעט צוויי הונדערט יאָהר, כאָטש די שפּעטערדיגע פּערסישע הערשער זענען געווען שוואַכלינגען און נישט קיין שטאַרק פעהיגע.

דריוש האָט איינגעטיילט די גאַנצע פּערסישע וועלט־אימפּעריע אין צוואַנציג גרויסע פּראָווינצען. איבער יעדע פּראָווינץ האָט ער איינגעזעצט אַ סאַטראַפּ, אַ גענעראַל־גובערנאַטאָר (סאַטראַפּ איז געווען דער פּערסישער נאָמען פאַר דעם. אויף באַבילאָניש און אַראַמיש האָט דער פערוואַלטער פון דער פּראָווינץ געהייסען „פּחה״, אַזוי הייסט ער אויך אין דער מגילה).

צו דעם סאַטראַפּ איז אין יעדער פּראָווינץ נאָך געווען אַ מיליטערישער קאָמאַנדיר און אַ סעקרעטאַר און אַלע דריי זענען זיי געווען פעראַנטוואָרטליך פאַרן קעניג. אַ חוץ דעם פלעגען נאָך אַרומפאָהרען אינספּעקטאָרען און ריכטערס אויסצוהערען אַנקלאַגעס פון דער בעפעלקערונג און צו פערהיטען אַ מעגליכען אויפשטאַנד, געוועהנליך פלעגען בעשטימט ווערען פאַר דעם הויכען אַמט פון אַ סאַטראַפּ איבער אַ גאַנצער פּראָווינץ פּרינצען פון דער קעניגליכער פאַמיליע.

די גרויס פּראָווינצען, די סאַטראַפּיעס, וועלכע האָבען אַריינגענומען אין זיך געלענדער מיט מעהרערע פעלקער, זענען געווען איינגעטיילט אין אונטער־סאַטראַפּיעס, און די אונטער־סאַטראַפּיעס זענען ווידער געווען איינגעטיילט אין קעניגליכע דיסטריקטען, וועלכע האָבען געהייסען אויף אַראַמיש „מדינה״ (פון אַראַמישען וואָרט „דין״, משפּט, ווייל אין אַזאַ דיסטריקט איז געזעסען אַ ריכטער), אַזאַ מדינה איז דער מאָלט געווען „יהודה״, עס הייסט: ירושלים און די געגענד אַרום. אין מגילת אסתר הייסען די איבער־סאַטראַפּען „אחשדרפּנים״ און די אונטער־סאַטראַפּען הייסען „פּחות״.

דריווש איז נישט געבליבען צופרידען מיט'ן הערשען בלויז איבער פאָדער־אַזיע און מצרים, ער האָט געוואָלט אויך הערשען איבער איירעפּע. און ער האָט געמאַכט אַ בריק פון שיפען איבער די דאַרדאַנאַלען און אַוועקגעשיקט אַ גרויסע אַרמיי איינצונעהמען גריכענלאַנד. עס האָט פיל נישט געפעהלט גריכענלאַנד זאָל ווערען אַ פּראָווינץ פון דער פּערסישער מלוכה. אָבער דער גריכישער גענעראַל מילטיאַדעס האָט צעשלאָגען די פּערסער אין דער שלאַכט ביי מאַראַטאָן און דריווש האָט בעדאַרפט זיך צוריקצוציהען מיט דעם גרעסטען טייל פון זיין אַרמיי און פלאָט.

דריווש האָט נאָך דער בעריהמטער שלאַכט ביי מאַראַטאָן נאָך געלעבט עלף יאָהר און געשטאָרבען אין יאָהר 479 (פאַר דער קריסטליכער צייטרעכנונג) נאָכ'ן קיניגען פערציג יאָהר.

דריווש האָט געלאָזען אַ זוהן, וועלכער האָט געהייסען אויף פּערסיש חשאיאַרשא. האָבען די גריכען איבערגעלייגט זיין נאָמען אויף קסערקסעס. די באַבילאָנער אויף אַחשאַיאַרשו, און ביי יודען איז געוואָרען דערפון אחשוורוש.

אַחשוורוש איז געווען אַ גרויסער יחסן, אַ חוץ וואָס ער איז געווען דריווש'עס זוהן, איז ער אויך געווען כורש'עס אַנ'אייניקל, וואָרעם די מוטער איז געווען כורש'עס אַ טאָכטער. אַ חוץ אַ יחסן איז אחשוורוש, לויט ווי דער גריכישער היסטאָריקער הערָאָדאָט דערציילט געווען אויך זעהר אַ שיינער, עראין געווען אומגעוועהנליך הויך געוואַקסען, מיט שיינע שטריכען אין פּנים. מיט שאַרפע דורכדרינגענדיגע אויגען און מיט קעניגליך מאַיעסטעטישער בעוועגונג. ער האָט אָבער נישט געהאַט קיין פעסטען כאַראַקטער און האָט זיך געלאָזט לייכט פיהרען פון זיינע ראַטגעבער. ער איז אויך געווען גרויזאַם און איינגעבילדעט איבערגעגעבען זיינע לײַדענשאַפטען.

אַרום אין אַרום איז ער געווען אַן אָריענטאַלישער דעספּאָט אין ערגסטען זין פון וואָרט, און מיט איהם הייבט אָן די פּערסישע מלוכה צו גיין אויף אַראָפּ.

גלייך ווי אחשוורוש איז געוואָרען קעניג האָט ער געהאַט צו אונטערדריקען אַ שטאַרקען אויפשטאַנד אין מצרים, וואָרים די עגיפּטער האָבען געוואָלט אַראָפּוואַרפען פון זיך דעם פּערסישען יאָך. ווען ער איז פערטיג געוואָרען מיט מצרים, האָט ער זיך אָנגעהויבען גרייטען פאַר דער גרעסטער מיליטערישער אונטערנעהמונג אין די אַלטע ציַיטען: פאַר דעם בעצוואונג פון גריכענלאַנד. אויב מ'זאָל וועלען גלייבען די גריכישע היסטאָריקער, זענען אין אחשוורושעס אַרמעע געווען גאַנצע מיליאָנען סאָלדאַטען. די היינטיגע היסטאָריקער גלויבען אָבער נישט אין די גרויסע איבערטרייבונג צאָהלען פון די פּער־צייטיגע היסטאָריקער. זיי נעהמען אָן, אַז אין אחשוורושעס אַרמעע זענען אפילו קיין הונדערט טוי־זענט מאַן אויך נישט געווען. נאָר יעדענפאַלס איז דאָס געווען די גרעסטע מיליטערישע אונטערנעהמונג פון יענע צייטען.

דריי יאָהר האָט מען געזאַמעלט מאַגאַזינען מיט פּראָוויאַנט און אַמוניציע אויף דעם וועג, אויף וועלכען די ריזיגע אַרמעע האָט געזאָלט מאַרשירען. אַז אַזאַ גרויסע אַרמעע האָט געקענט טראַנספּאָרטירט ווערען אויף אַזאַ וועג און נישט ליידען קיין הונגער אין פּראָוויאַנט — איז אַ בעווייז, אַז אחשוורוש איז געווען נישט געוועהן קיין „מלך טיפּש״ ווי ער ווערט אָנגערופען אין דער גמרא, נאָר ער האָט געהאַט אַ סך מיליטערישע און אָרגאַניזאַטאָרישע פעהיגקייטען פון זיין פאָטער דריווש און פון זיין זיידען כורש.

אָבער די גריכען האָבען געזיגט. די גרויסע פּערסישע מלוכה איז צעשלאָגען געוואָרען פון דעם קליי־נעם גריכענלאַנד. פּערסיען האָט פערלוירען אַלע פּראָווינצען וואָס דריווש האָט איינגענומען אויף דער איירָאָפּעאישער זייט פון עגעישען ים. צוזאַמענשטויסען צווישען פּערסיע און גריכענלאַנד האָבען אויך דערנאָך נישט אויפגעהערט, אָבער קיין גרויסע מיליטערישע אונטערנעהמונג האָט אחשוורוש מעהר נישט אונטערגענומען נאָכדעם ווי ער איז צוריקגע־קומען פון גריכענלאַנד.

די מפּלה, וואָס אחשוורוש האָט געליטען אין גריכענלאַנד (אין יאָהר 430 פאַר דער קריסטליכער ציַיטרעכנונג) איז געווען אַזאַ געוואַלדיגע, אַז אַ שוואַכערע מלוכה וואָלט נאָך אַזאַ מפּלה צעפאַלען אויף שטיקלעך. אָבער די פּערסישע אימפּעריע איז דורך דריווש אַן געווען אַזוי פעסט אָרגאַניזירט אַז זי האָט זיך נאָך געהאַלטען הונדערט יאָהר (ביז דעם יאָהר 333 ווען אַלעקסאַנדער מוקדון האָט זי איינגענומען).

עס ווייזט אויס, אַז אחשוורוש האָט אַרויסגעטרָ־פען אומצופרידענקייט געגען זיך אין געוויסע קריי־זען, וואָרים אין צוואַנציגסטע יאָהר פון זיין רעגי־רונג איז ער געטויט געוואָרען פון דעם קאָמאַנדיר פון זיין לייב־גוואַרדיע. אין דער מגילה ווערט דער־ציילט ווי דער יוד מרדכי האָט ענטדעקט אַ קאָנ־ספּיראַציע געגען דעם קעניג און געראַטעוועט זיין לעבען. דער אמת אָבער איז, אַז אחשוורוש איז טאַ־קע געפאַלען פון דער האַנט פון פערשווערער.

פורים אין ארץ־ישראל

אַ בילד פון'ם פרייליכסטען יום־טוב, ווי ער ווערט געפייערט אין פּאַלעסטינע

פון ק. באָזיליאַנסקי

נישטאָ נאָך אַזאַ יום־טוב ווי פורים, נישטאָ נאָך אַזאַ פרעהליכער, לוסטיגער, לייכטזיניגער, זאָרגלאָ־זער יום־טוב ווי פורים, בעזונדערס — ווי פורים אין ארץ־ישראל.

אַ כוואַליע פון פרייד, פון אוממיטעלבאַרער, כמעט קינדישער פרייד כאַפּט אַרום דעם גאַנצען ישוב, גרויס, ווי קליין, אין ארץ־ישראל איז פורים גע־וואָרען דער נאַציאָנאַלער יום־טוב פון פרייד, לוס־טיגקייט און זאָרגלאָזיגקייט.

חדשים־לאַנג גרייט זיך ארץ־ישראל צו דעם יום טוב. חדשים־לאַנג זיצען מאָלער און אַרכיטעקטען, דיכטער און טעאַטער־מענשען און אַרבייטען אויס פּלענער פאַר דעם יום־טוב. זיי טראַכטען צו, ווי צו בעפּוצען דעם צענטער פון יום־טוב — תל־אביב, ווי אַריינצוטראָגען מעהר נאַציאָנאַלען אינהאַלט אין די פייערונגען און ווי צו מאַכען, אַז אַלץ זאָל אויסזעהן שעהנער און אימפּאָזאַנטער.

תל־אביב ווערט דאַן, אין די לוסטיגע און רעש־ניגע פורים־טעג ווי אַ צעדודערטער מוראַשניק. עס ווערט אַזוי טומלדיג און רעשיג אָבער די אָרד־נונג איז אויך ווי אין אַ מוראַשניק; יעדערער ווייסט זיין פּלאַץ, קיינער שטופּט זיך נישט וואוהין עס איז פערבאָטען, קיין איינער וועט נישט איבערטרעטען די ספּעציעלע פורים־געזעצען, וועלכע זענען שוין געוואָרען אַ טראַדיציע.

עס איז אַ מערקווירדיגע ערשיינונג צווישען יו־דען: יודען אין דער גאַנצער וועלט קאָנען נישט האַלטען קיין אָרדנונג, זיי קאָנען זיך נישט אונטערוואַר־פען קיין דיסציפּלין. אין ערגעץ נישט אין דער וועלט אויסער ארץ־ישראל דאָ איז דיסציפּלין געוואָרען אַ טייל פון דעם „בנין הארץ״ פון אויפבויען ארץ־ישראל. אַזוי איז אין פּאַליטישע ענינים, אַזוי אין טאָג טעגליכען לעבען און אַפילו אין די פורים־פייערונגען.

אין אַ פּאָר טעג פאַר פורים, איז דאַן תל־אביב נישט צו דערקענען. די גאַסען זענען בעלעבט און ספּרודלען פון מענשען.

די גאַסען זענען פול און די קראָמען זענען פול. דער עולם קויפט. אַז די תל־אביבער קרעמער האָבען פון פורים פּרנסה אויף אַ גאַנץ יאָהר, וואָרטען טאַקע תל־אביבער סוחרים מיט אומגעדולד אויף די פרעהליכע און שפּעטדיגע פורים־טעג.

דער אמת'ער, אָפיציעלער יום־טוב איז טאַקע פורים. דער יום־טוב ווערט געעפענט מיט אַנ'אימ־פּאָזאַנטען און איינדרוקספולען צוג: מיט'ן קאַרנאַ־וואַל. ער ציהט זיך אויף קילאָמעטערען און אין משך פון שעה'ן. אַט דער קאַרנאַוואַל, אין איהם ווערט סימבאָליש פאַרגעשטעלט נישט נאָר אַלע טאָג־פּראָבלעמען פון ארץ־ישראל נאָר אויך געוויסע היסטאָרישע מאָמענטען. מאָמענטען וועלכע האָבען אַ געוויסען צו־זאַמענהאַנג אָדער אַ געוויסען אַנדייטונג אויף די איצ־טיגע געשעהענישען.

אַזוי זענען לעצטען יאָהר געווען פאָרגעשטעלט די פערשידענע „עליות״ קיין ארץ־ישראל; צוערשט איז געגאַנגען אברהם אבינו מיט זיינע ווייבער און רינדער; דערנאָך איז געווען די „עליה״ פון יהושע בן נון — ער מיט די כהנים, וואָס האַלטען פּראָפּיטען אין די הענט, זיי געהען אַרום די וואַנט

פון דער אַלטער יריחו און בלאָזען אין די שופרות — ביז די ווענט פאַלען איין. נאָכדעם איז געקומען די „עליה״ פון עזרא און נחמיה; מיט אַ שווערד אין איין האַנט און מיט אַ בוי־האַמער אין דער צווייטער שטעהען שומרים, אַנטשלאָסענע, פערעקשנטע יודען אויף אַ נישט־געענדיגטער וואַנט און בויען געשמאַק און האַלטען אויג אויף אַלעס, וואָס קומט פאַר אַרום, גרייטע יעדען אויגענבליק צו נעהמען זיך צו דער שווערד.

נאָכדעם — די עליה פון די חסידים קיין ארץ־ישראל מיט הונדערט און פופציג יאָהר צוריק: איינ־געבויגענע, פערמרה־שחורה'טע יודען, מיט לאַנגע בערד און פּאות, אָבער מיט פייער פון גלויבען און דבקות אין די אויגען.

דערנאָך זענען געקומען די „בילו״ יונגעליים, איירָאָפּעאיש געקליידעטע, וועלכע פיהרען שוין; אַני אַקער נאָך זיך; יונגעלייט, וואָס קוקען צו דער ערד, זיי האָבען איבערגעלאָזען הינטער זיך אַלץ וואָס זיי האָבען פערמאָגט „דאָ־טען״, אין זייערע היימען.

ווייטער קומט די „פערטע עליה״, אַ גרויסע שיף פול אָנגעפּאַקט מיט חלוצים און קאַשקעטעלדיגע יי־דען, רייסט זיך צום ברעג, און אַ לאַניער דאַרער ענגלענדער מיט אַ מאַנבאַקל אין אויג האַלט אָן די שיף.

די תימנער יודען — זיי האָבען געמאַכט אַ צוג פאַר זיך; זיי האָבען אויך געוויזען זייער „עליה״ קיין ארץ־ישראל: אויף קליינינקע אייזעלעך זענען אָנגע־לייגט געוואַלדיג גרויסע פעק מיט תימנישער אָרימ־קייט און אויף דעם שפּיץ פון פּאַק — אַ קליין גע־קריַיזעלט קעפּעל פון אַ תימניש יינגעלע. נאָך דעם אייזעלע, אָנהאַלטענדיג זיך ביי זיין עק, שלעפּט זיך נאָך זיין משפּחה — אַ פּאָר ווייבער און אַ פּאָר טוץ קינדערלעך, איינס קלענער פון צווייטע, און ער אַ־ליין, דער „פּאַטער פאַמיליאַנט״, ער פיהרט דאָס איי־זעלע, אין איין האַנט האַלט ער די לייצעס און אין דער צווייטער האַלט ער אַ „תנ״ך.

אויף די קורדער און די גרוזינישע יודען האָבען געוויזען ווי זיי פאָהרען קיין ארץ־ישראל; רייטענדיג אויף פערד, פאָכענדיג מיט די אַנטבלויזטע שווערדען אויסגעפּוצט אין דעם גאַנצע קורדישען אָדער טשער־קעסישען פראַכט — רייטען זיי אין ברייטע רייהען און ווייזען העלדישע כוואַטסקע קונצען.

אין דעם לעבעדיגען, היסטאָריש־היינצייטי־גען בילד, אָדער פערקערפּערונג פון פערשידענע „עליות״ אין פערשידענע ציַיטען, האָבען די אַנפיהרער פון קאַרנאַוואַל געוואָלט ווייזען ווי אין אַלע צייטען און אונטער פערשידענע אומשטענדען האָבען זיך יודען געצויגען קיין ארץ־ישראל. די האָבען געוואָלט ווייזען אַז דער היסטאָרישער פּאָדים איז קיינמאָל

נישט איבערגעריסען געוואָרען, מעהר נישט — יערעס מאָל האָט ער אָנגענומען אַנדערע פאָרמען לויט דער ציַיט נאָך, לויט די אומשטענדען און לויט די שטימונגען פון די, וועלכע זענען געקומען אַהער.

אויף דער קרן־היסוד האָט געהאַט וואָס צו ווייזען; יודישע פערמעס און וואָס עס ווערט געטון אויף די דאָזיגע יודישע פערמעס און ווי ווייט עס האָט דערגרייכט די ענטוויקלונג פון די יודישע קאָלאָניעס.

און אין דעם הונדערט טויזענט קעפּיגען עולם — נישט קיין איין פאַל פון געשלעג, פון גנבה, פון גזלה, נישט קיין פאַל פון בעליידיגונג, וואָס זאָל פיהרען צו ערנסטע רעזולטאַטען.

דער צוג אַריבער — דער עולם פערכאַפּט וואו עס איז נאָר דאָ אַ שטיקעל פּלאַץ און די רעסטאָראַ־נען און קאַפעען, מען כאַפּט איבער און מ'טרינקט — און טרינקען טרינקט מען דווקא „צוף״, ווייסט איהר דאָך נישט וואָס דאָס איז? — דאָס איז אַזאַ „מעהד״ וואָס האָט אין זיך אייז פּראָצענט אַלקאָהאָל, מען מעג טרינקען פון איבטיגען פורים ביז אי־עד־לאַהר — דער משקה קאָן מען נישט שיכור ווערען.

האַנט אויף אַקסעל, האַנט אין גאַרטעל — אַ גרויסער קאַראַהאָד, יונגעל־מיידעל, אַרבייטער און „קאַפּיטאַליסטען״, אַנגעשטעלטע און אינטעלעקטו־עלען — אין איין גרויסער ראָד אונטערן פייע׳ שעה נעם הימעל פון תל־אביב טאַנצען ביז צום אויסלאָ־זען די כוחות, ווער מיר דאגות, וואו מיר זאָרגען, נישטאָ קיין היינט און נישט קיין מאָרגען. נישט קיין חובות, נישט קיין באָרגען — דעם קאָפּ פערדרייס, אַ ציה דעם אַקסעל דער פוס אַ טופּע — אַ טאַנץ זאָל זיין, ע־ע־ען! און נאָך אַמאָל...

בעלער אין די געשלאָסענע לאָקאַלען, מאַסקעס פאַנטאַסטישע, אוממעגליכע. פּאָרלעך, אַ טאַנץ אַ מאָדנע: טשאַרלסטאָן און פאָקסטראָט, אַ טאַנץ אַ תאווה'דיגער, אַ רייצענדער. די ליפּען — שטורמיג, אָנ־געזאַפּט מיט פערשידענע ריחות, אויגען גלאַנצענדי־גע, דורשטיגע, ליפּען — האַלב־אָפענע, פערטרוי־קענטע.

* * *

ירושלים איז טויט אין די פורים־טעג, טויט — אין פערגלייך מיט תל אביב.

ירושלים איז צו־אַלט צו קאָנען זיך אַזוי באַריש מאַכען, ווי תל־אביב. ירושלים האָט שוין צופיל איבערגעזעהן און צופיל איבער־געלעבט אויף איהרע אַמאָליגע יאָהרען. זי זאָל נתפּעל ווערען: פון דעם הראשונים

רשעה, פון מרדכי הצדיקס חכמה, און אסתר המלכהס שעהנקייט.

ווערט זי נישט נתפּעל — פאָהרט אַוועק פון איהר אויף פורים ווער עס קאָן נאָר קיין תל־אביב און לאָזט זי אַליין מיט איהר ערנסט. אָבער דאָך, דאָך פרעהט זיך אויך ירושלים און די תימנער. די קורדער, די בבלער. די... די... פון אַלע עקען וועלט, פרעה־הען זיך אויף זייער פּרימיטיווען און כמעט קינדישען שטייגער, סיי מיט המנ'ען, סיי מיט אסתר המלכה'ן.

עפּעס איז המן ביי זיי געוואָרען אויס צורר היהודים, עפּעס איז ער געוואָרען ביי זיי אַ „באַש בראַט״, אַ היימישער, און אויב מ'שלאָגט איהם, אויב מ'בוכשעט איהם, אויב מ'טוט איהם אָן געבראָטענע צרות און מ'שטעלט איהם צו לייטישע געלעכטער — דאַרף דאָך אַזוי זיין! אָהן איהם. אָהן דעם קונדס, וואָלט דאָך קיין פורים נישט געווען! עס איז אַ „פּשיאַטשעל״ איבער וועלכען עס איז אַ מצוה זיך לוסטיג צו מאַכען.

טראָגען אַרום אַלטע, באַפּערדעלטע מיט ציגענע בערדלעך תימנער יודען אַ טשוטשעלאַ פון המן הרשע איבער גאַנץ ירושלים, בעגעגענט איהם די אַלטע ספרדישע און בזכאַרקעס און שושן־הבירה'־דיגע ווייבער מיט אַ לאַנגען אויסגעצויגענעם: „אוּ־אוּ־לוּל־לוּר־לוּר־לוּר!״ ווי מען שרייט, ווען מען ברענגט אַ חתן אונטער דער חופּה, אָדער אַ ניי געבוירען תימנער יונגעלע צום ברית...

שלאָגען איהם. המנ'ען, די ווייבער און די קינ־דער, רייסען פון איהם שטיקער, דערנאָך הענגט מען איהם אויף אויף אַ רינע פון דאַך און מיצינדט איהם אונטער. שטעהט מען אַרום דעם אויטאָ־דאַ־פע, זינגט מען לידער, פּאַטשט מען מיט די הענט און מען כאַפּט אַ ריקודל אויף דעם אַראַבישען נוסח.

ענדיגט זיך די שרפה. ווערט פון המנ'ען אַ באַרג מיט אש — הויבט זיך אָן די ריכטיגע הוליאַ־נקע. קלייבט מען זיך צונויף אין שטיבער און מען לאָזט זיך וואוילגעהן און מען נעהמט אַביסעלע שנאַפּס און מען קייט צו מיט אַראַבישע זיסקייטען קלעפּיגע.

ביז טיף אין דער נאַכט אַריין ווערען די שטי־לע רוהיגע און פערטראַכטע גאַסען פון ירושלים אויפגערודערט פון די געזאַנגען, געשרייען און אוּר־לוּר־קען פון די ווייבער און יודען, ציהט זיך אַזוי ביז דער ערשטער האָן גיט אַ קריי, ביז עס בעוויזט זיך דער אַלטער געשטאַלט פון ישעיהו הנביא אויף די טונקע־לע גאַסען — הויבט אָן צו ווערען שטילער, הויבט אָן צו ווערען רוהיגער — ביז פּסח, ווען אַלע, אַלע קומען צו איהם...

דער סוף פון אלע נסים

א תלמודיש־היסטארישער איבערבליק, וואס ווייזט דעם זין פון פורים

אמר רב אסי, למה נמשלה אסתר לשחר, לומר ליה מה שחר סוף כל הלילה אף אסתר סוף כל הנסים. (יומא, כ״ט).

דאס יודישע פאלק וואס ווערט בעצייכענט אלס „מלומד בנסים" דאס הייסט, וועלכע זענען צוגעוואוינט צו דעם געדאנק און קוקען תמיד אויס אז נסים, עפעס אויסטערליישעס, זאל פאסירען, אז עלעמס וואס זאל אוועקמאכען מיט די דראהענדע געפאהרען וועלכע לויערען תמיד אויף זיי, — אט דאס נסים־ערווארטענדע פאלק האט א „שווער ווארט בעקומען, און סאקע פון איינעם פון די גרויסע חכמי התלמוד, וועלכע ווערען ביי אונז פעריהיליגט.

דער גרויסער געלעהרטער האט זיך אין תלמוד גופא אויסגעדריקט מיט א שווערען זאץ געגען די שטענדיגע נסים זוכער, וואס ווארטען אז עפעס איבער נאטירליכעס זאל פאסירען, נישט זוכענדיג וועלכע עצה עפעס אליין צו טון. ער האט נעמליך געזאגט, אז אסתר, וואס ווערט בעצייכענט אלס ערשיינונג פון „שחר" דאס הייסט מארגענשטערן, קען אויך פארגליכען ווערען אין אנ׳אנדערען הינזיכט. גלייך אזוי ווי דער מארגענשטערן איז דער סוף פון די נאכט, אזוי אויך איז אסתר, אדער איהר עפאכע, דער סוף פון אלע נסים. דאס הייסט, אז דאס איז דער לעצטער נס.

דער תלמוד דארט ענטפערט אפילו אפ מיט דער וויכטיגע וועגען פאקט פון חנוכה, וואס האט פיל שפעטער פאסירט, אבער אהן שום צווייפעל האט דער רב אסי גאנץ גוט געוואוסט דערפון, ער איז דאך געווען איינער פון די סאמע חשובסטע חכמי התלמוד א חבר פון שמואל און רב כהנא, און דאך איז ער געקומען צום בעשלוס אזא שווערען זאץ ארויסצוזאגען וואס איז אייגענטליך אין געגענזאץ צו דעם טיפען גלויבען ביי די מעהרסטע פון יודישען פאלק.

ווי אזוי קומט ער צו מאכען אזא בעהויפטונג?

ווען מיר נעהמען בעטראכטען פון א קריטיש היסטארישען שטאנדפונקט די עפאכע פון אסתר מיט איהרע געשעהענישען, וועלען אונז גאר נישט וואונדערן די הארטע ווערטער מיט וועלכע דער גרויסער רב אסי האט זיך אויסגעדריקט.

פערהעלטניסמעסיג איז עס נאר געווען א קורצע ווילע זינט דאס יודישע פאלק האט געהאט פערלוירען זיין אומאבהענגיגקייט; ס׳איז נאר אנ׳ערך פון הונדערט יאהר אוועק פון חורבן אן ביז יענע עפאכע פון מרדכי און אסתר; און כמעט ווי פערגעסען האבען שוין די יודען זייער אמאליגע היים־לאנד; זיי האבען נישט געזוכט מעהר דאס זעלבע צוריק צו ערווערבען.

מיט׳ן פאלסטען ברען האט מען זיך אריינגעארבעט אין די קולטור און האנדעל פון זייערע גלות לענדער וואו זיי זענען געווארען צושפרייט, און דער פרוב צווישען זיי אליין האט גענומען וואקסען, דאס יודישע פאלק איז געווארען פרעמד צו זיך אליין, די אחדות איז פערשוואונדען.

זעלבסטפערשטענדליך האט זיך א שנאה ענטוויקעלט צום יודישען פאלק, וואס האט פון מאל צו מאל געשטיגען, אבער אלץ איז די פיזור פון יודישען פאלק געבליבען נישט בעאכטעט. מען האט נישט געזוכט קיין געמיינזאמע עצה, צו פערהיטען די בייזע געפאהרען.

ערשט ווען די געפאהרען פון די שנאה האט שוין געשטיגען צו א הויכען גראד, ערשט דעמאלט האבען די טרייע קינדער פון פאלק גענומען זוכען עצה, און ס׳איז זיי אויך געלונגען דערמיט, וואס זיי האבען זייער אלטע אבות־לאנד צוריק בעקומען, זרובבל, עזרא און נחמיה, האבען איבער זייערע כוחות געארבייט צוריק צו בעזעצען דאס יודישע פאלק אין זייער היימלאנד, אבער דאס יודישע פאלק אין אלגעמיין האט בעסער געזוכט רייכטום אין פרעמדע קולטורען, וואס האט נאך די שנאה פיל מעהר פערשטארקט, מיט׳ן פועל יוצא אז ס׳איז ענטשטאנען די גרויסע שרעקליכע בעוועגונג פון המן מיט זיין פארטיי.

פון ד. שטיבער

אט דעמאלט ערשט האט דאס יודישע פאלק דערשפירט די לאגע, גענומען שרייען, ליארמען און אבגעהויבען ווארטען אויף נסים; אבער עפעס ממשותדיגעס צו טון האט מען נישט פרובירט, א סיפער יאגיש האט זיך אריינגעכאפט; מען האט ערווארט דאס ערגסטע, — אדער עפעס א נס.

מען האט גענומען לויפען צו די תמיד־טרייע יודען, וואס זענען שטענדיג גרייט זיך מוסר נפש צו זיין. העלפט ברידער. טוט עפעס, זאגט וואס מיר זאלען טון, בעט פאר אונז!... מען האט גענומען זוכען די מרדכי׳ס און אסתר׳ס, וואס זאלען זיין מליצים און די מרדכיס אליין האבען גענומען מיטוויינען אויפ׳ן חורבן פון זייער פאלק.

אבער די קעניגליך־פאליטישע אסתר, וואס האט פערשטאנען די ביטערע לאגע און פון וואנען זי האט זיך גענומען, האט מיט רעכט ערקלערט אז בלויז שרייען, פאסטען און בעטען וועט די לאגע נישט בעסער מאכען, מען מוז דערצו האבען נאך א פיל שטארקערע מיטעל, נעמליך, — אייניגקייט, און דאס טאקע האט זי בעפוילען צו טון: לך כנוס את כל היהודים — געה און פערזאמעל דאס גאנצע יודען, זאל דאס פאלק שטעהן צוזאמען, זאלען זיי זיין פעראייניגט אלס א קיבוץ און איך וועל רעדען אין נאמען פון א פאלק.

ווען מיר בלעטערן דורך די זייטערע היסטאריע אין די מגילה אפילו, ווי מיר האבען זי אין דער איצטיגער פארם, זעהען מיר נישט אז דער נס פון פורים זאל האבען פאסירט דערמיט וואס די שרעקליכע גזרה זאל האבען בטל געווארען. אדרבה, עס איז אויסדריקליך געזאגט: כי כתב אשר נכתב בשם המלך, ונחתום בטבעת המלך אין להשוב. דאס הייסט אז די שרעקליכע גזרה מוז שטעהן אין קראפט; נאר ס׳איז בלויז געגעבען געווארען די ערלויבעניש זיך געגענצושטעלען ;; להקהל ולעמוד על נפשם, אזוי טאקע ווי זיי האבען עס געטון, ווי עס ווערט ווייטער געזאגט :נקהלו היהודים בעריהם; דאס הייסט אז די יודען האבען זיך פערזאמעלט מיט א פעראייניגטער קראפט אלס „זעלבסטשוץ" און דער פועל יוצא איז געווען, אז די שונאים האבען בעקומען רעספעקט פאר׳ן יודישען פאלק.

ס׳איז אלזא אהן שום צווייפעל אז דער גרויסער תלמודישער רב אסי, דער חבר פונ׳ם גרויסען תלמודישען פילאזאף און אסטראנאם שמואל, האט טאקע אזוי ווי זיין חבר שמואל, מעהר געגלויבט געליגט אויף נאטירליכע ערשיינונגען פון ממשותדיגע טאטען, ווי אויף נסים, ער זאגט דעריבער אז די עפאכע פון אסתר האט א סוף געמאכט צו די ערווארטונגען פון נסים און אז די הילף איז תמיד אין אייגענע ממשותדיגע טאטען.

אירווינג ד״זשייקאבסאן און מעי שעהנפעלד

צו זייערע גאסטשפילן אין יודישען טעאטער אין פילהארמאניע

גאנץ אפט ווערט מען אין אונזער יודישען טעאטער ענטוישט, קומענדיג זעהן א גאסטראלירענדען סטאר, האט זיך דאך דאס סטאר־סיסטעם שוין אזוי ווייט איינגעבירגערט אין יודישען טעאטער, אז אפילו גאנץ מיטעלמעסיגע אקטיארען מיט גאנץ בעגרעניצטע פעהיגקייטען שטעלען זיך שפילען אלס „סטארען". עס איז גענוג, אז אנ׳אקטיאר אדער אקטריסע זאל קאנען פיין אפזינגען א לידעל אז זיי זאלען שוין ווערען גאסטראלירענדע סטארען.

קומט אפט אויס, צוליב דעם, נישט צו האבען קיין צוטרוי צו א סטאר, וועלכער קומט צו פאהרען. מען ווייסט שוין פון פריהער אויס אז דער העלפער דארף זיין אנ׳אנסאמבל־אקטיאר און נישט מעהר, פון א סטאר פערלאנגט מען קאנצערט און קאנצערט קאן נאר געבען א גרויסער קינסטלער. ס׳רוב פון אונזערע סטארען אבער, וועלכע קומען „קאנצערטירען" אין יודישען טעאטער. זענען ווייט פון צו זיין גרויסע קינסטלער. זיי זענען אפילו נישט קיין דורכשניטליכע קינסטלער, סטאר־ארטיסטער — קינסטלער, קומט אונז אויס זעהר זעלטען צו זעהען. דעריבער געהען מיר צו די דאזיגע סטארס מיט אומצוטרוי. ווייל, אנשטאט צו האבען א גענוס פון א קינסטלערישער שאפונג, קומט אונז אפט אויס איבערצולעבען א פיינליך געפיהל און געשמאקלאזיגקייט, און נישט איינמאל — טאלאנטלאזיגקייט, וואס טראגט זיך פון דער ביהנע.

זאל אירווינג ד״זשייקאבסאן אונז מוחל זיין פאר דער אויפריכטיגקייט. אויך צו איהם, און צו זיין שעהנע פארטנערין מעי שעהנפעלד, זענען מיר געגאנגען מיט דעם זעלבען אומצוטרוי־געפיהל און אויך דאס מאל האבען מיר איבערגעלעבט אנ׳ענטטוישונג — אין אונזער געפיהל.

אויף דער ביהנע האט זיך בעוויזען א קינסטלער פון א נישט דורכשניטליכען פערנעהם; א קינסטלער, מיט א שפע ארטיסטישען טעמפעראמענט, א קינסטלער, וועלכער האט מיט גרויס טאלענט אויס געצירקעלט, אויסגעשאקט און אויסגעשליפען א ראל, וואס דערגרייכט צו א גרויס מייסטערווערק פון טעאטראלער קונסט.

ד״זשייקאבסאנס טעאטראלע שיטה, שטייט אייגענטליך אין סתירה מיט דער אזוי־גערופענער שיטה וואס עס פערפאלגען די אנדערע אנטיילנעהמער אין דעם שטיק. ער גיט זיין „שמואל זייבוועל" אין א גראטעסק־לבוש. מיט זעהר שארפע פלאסטישע אויס דרוקען און גראטעסק, איז ער נאר אליין. שטעהט ער דעריבער ווי אנ׳אפגעזונדערטער, ווי אנ׳איינזאמער אין זיין סביבה ארטיסטען, וועלכע געהען זיך זייער רעאליסטישען דרך, ווי זייער גאנצער צוזאמענשפיל מיט איהם, וואלט גארנישט געהאט קיין שייכות מיט זיי.

נאר דאס איז א פראגע, וואס עס דארף פערענטפערען די אלגעמיינע רעזשי פון דעם שטיק. איז אבער די מעשה, וואס עס שמעקט מיט נאאיווקייט דאס פאדערען אנ׳אויסגעהאלטענע רעזשי־ליניע — ביי די פערהעלטנישען אין וועלכען עס געפינט זיך איצט דאס היגע יודישע טעאטער, וואו מען לעגט די גאנצע לאסט אויפ׳ן „סטאר", ער, דער סטאר בעבען דארף דאס אויסהאלטען די גאנצע קונסט, און דזשייקאבסאן האלט דאס טאקע אויס.

אויפגעפיהרט האט דזשייקאבסאן אלשטיק, א.ג. „אוי אמעריקע!" איז דאס א מעשה מיט א יתומה, וועלכע מען האט נישט אריינגעלאזען אין אמעריקא און זי פאהרט צוליב דעם צוריק אהיים, פאר גרויס פערצווייפלונג ווייל זי זיך אריינווארפען אין ים אריין. איז איהר אבער בעשערט צו לעבען; פערליבט זיך אין איהר, אויפ׳ן שיף, א רייכער בחור, וועלכער האט מיט איהר לפנים חתונה און אזוי ארום ערלויבט מען איהר אריינצוקומען קיין אמעריקע. מעשה שטן, האט אבער שוין דער דאזיגער בחור אין אמעריקע א כלה און די יתומה האט אויך שוין פון פריהער באך, א חתן, איינעם א שלים מזל, אזוי אבער ווי די ליבע האט, ווי דער שטייגער איז, א שטארקען כח און איז באך „שטארקער פון טויט" העלפען נישט קיין שום שטערונגען און די יתומה האט צום סוף חתונה מיט דעם רייכען בחור. אז עס איז איהר בעשערט א גליק, קאן עס איהר קיינער נישט צונעהמען.

די דאזיגע מעשה האט דזשייקאבסאן געבראכט אהער פון אמעריקע. נאר ווער טראכט אין טעאטער וועגען דעם אינהאלט פון שטיק, אז מען איז נאר פערנומען מיט דזשייקאבסאנען, זיין שפילען, איז א רייכער אינהאלט, עס ליגט א סך טעאטראלער גייסט אין אלעם׳ וואס ער מאכט אויף דער ביהנע. זיין „שמואל זייבוועל" איז אנ׳אויסגעהעמערט ווערק, טיף דורכגעטראכט און מיט גרויס מייסטערשאפט ארומגעשליפען. עס איז נישטא קיין איין פאלשער טאן אין זיין שפילען, זיין ראל פערקערפערט ער אהן פגימה׳לע, צו זיין גרויסען טאלאנט, דינען איהם א סך ארטיסטישע מיטלען, וואס ער נוצט אויס מיט נישט קיין געוועהנליכער פערשווענדעריש. עס איז בולט, אז דזשייקאבסאן דינט זיין קונסט מיט דער פולער פעראנטווארטליכקייט און בענוצט צו זיין שפילען א גרויסע מאס דבקות און אין לאנג מעיין אין יעדען שטריך און אין יעדער בעוועגונג, וואס ער דארף צייכענען, אזוי אויסצושפילען „שמואל זייבוועלען" דארף מען האבען א גאר הויכער קינסטלערישער התלהבות און דזשייקאבסאן פערמאגט דאס אין דער פולער מאס.

א שאד נאר, וואס דזשייקאבסאן שפילט אלץ אויס אין צווייטען אקט, פונדעסטוועגען זאגען מיר, אז עס איז גענוג. מעהר ווי דזשייקאבסאן ווייזט אונז פון זייז קונסט, דארף א גרויסער ארטיסט נישט ווייזען, ער מאכט אונז זאט און עס איז זעהר געשיקט פון זייז זייט, וואס ר׳וויל אונז נישט איבערזעטיגען...

אנ׳אויסגעחלומ׳טע פארטנערין האט דזשייקאבסאן און דער שעהנער טאלאנטפילער מעי שענפעלד (עלקע), זי כאפט אויף מיט גרויס פיינגעפיהל זיין טאן און שפילט איהם געטריי צו. מען פיהלט, ווי שענפעלד בעציהט זיך מיט א הייליגען ציטער צו איהר אויפטריט מיט דזשייקאבסאנען, קומט טאקע ארויס א גרויסער קאנצערט פון זייער צוזאמענאויפטריט, אין צווייטען אקט.

צום לויב דארף דערמאנט ווערען דער דיריגענט ל. זעלמאן, פאר זיין געלונגענער מוזיקאלישער אילוסטראציע, פון שלום סעקונדאס מוזיק.

טעאטער מענש.

קלאנג־קינא־טעאטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסער דאפעלטער שלאגער־פראגראם
— I. —
אויף דער פריז׳ס בעפעהל
דראמע פון אנ׳אונגעוועהנליכער פאסי
אין דער הויפט־ראלע
POLA NEGRI
אויסער׳ן פראגראם:
„פאלאץ אויף רעדלעך"
אין דער הויפט־ראל:
K. KRUCZKOWSKI

דער אריבער־פאראגראף

ר. איזראעל

48

שפאנענדער ראמאן פון דער איצטיגער ווילדער צייט

פאר דער פאליציי זענען די ערקלערונגען פון בעהמען און פון זיין דינער געווען א רעוועלאציע. אין דער דאזיגער צייט איז די פאליציי נאך נישט געווען זעלבסטשטענדיג און האט זיך אין יענען בעזונדער וויכטיגען ענין געמוזט פערשטענדיגען מיט דער אבטיילונג פון דער שטורם־אבטיילונג, איז דער שטורם־אבטיילונג איז געווארען א געוויסער אין טעמעס ערקלערונגען האט מען געזעהען, אז די יודען ארגאניזירען זיך, כדי צו שטעלען א ווידערשטאנד. דער ענין איז געווען אזוי וויכטיג, אז די אולמער שטורמיסטען האבען געפונען פאר נויטיג וועגען דעם צו מעלדען דער הויפט־אנפיהרונג אין מינכען, פון דארט איז געקומען אנ׳ענטפער, אז מ׳זאל אהן שום ריקזיכט אויסגעפינען די געהיימע טעראריסטישע ארגאניזאציע און אהן שום רחמנות די פערשטיקען, אנווענדען די גרויזאמסטע מיטלען, כדי איינמאל פאר אלעמאל אנלערנען די ווידערשפעניגע און נישט דערלאזען, אז ס׳זאל קומען צו נאך עפעס א טעראריסטישען אקט

די נאציס האבען זיך גענומען צו זייער גרויזאמער בקמה פאר׳ן כלומרשטען אנפאל אויף בעהמען, צוזאמענגעבס האבען אלע צייטונגען מיט גרויסע קעפ געמאלדען וועגען דער געהיימער יודישער טעראריסטישער ארגאניזאציע, וועלכע האט זיך געשטעלט פאר א ציל צו ערמארדען די אנגעזעהנסטע מיטגלידער פון די נאציס, אנדערע צייטונגען האבען שוין געוואוסט צו דערצעהלען, אז די דאזיגע יודישע ארגאניזאציע האט איהר צענטער אין בערלין פון וואנען ס׳קומען אלע בעפעהלען פאר יעדער איינציגער פראווינץ־שטאט, מ׳האט צוגעגעבען פרטים און אפילו אויסגערעכנט די נעמען וועמען די יודען האבען בעשלאסען צו ערמארדען. די דאזיגע אלע ידיעות האבען געמאכט די ריכטיגע שטימונג צווישען דער בעפעלקערונג, דאן האבען זיך אנגעהויבען די רדיפות אויף די יודען, אנגעהויבען האט זיך דאס דערמיט וואס די נאציס זענען באלד איבערפריה אריין אין דער תפיסה־קאמער, און וועלכער ס׳איז געזעסען היינריך האקס און איהם געהייסען מיטגעהן מיט זיך. דאס איז שוין נישט געווען דערזעלבער היינריך וואס מיט עטליכע טעג צוריק, דאמאלס איז ער נאך געווען א גאר יונגער מענש און איצט האבען זיך שוין בעוויזען גרויע האר פון אלע זייטען, ער איז געווען בעוואקסען ווי א ווילדער מענש, די באקען איינגעפאלען, די אויגען טיף אריין אין קאפ.

היינריך איז שוין געווען גלייכגילטיג צו אלעם וואס מ׳טוט איהם, זייט דעם טאג ווען די שטורמיסטען האבען איהם אזוי שרעקליך בעליידיגט, בעשפיגען און אנגעטון אזעלכע שרעקליכע יסורים, האט ער רעזיגנירט אויף זיין צוקונפט און דאס ליבסטע וואלט ביי איהם געווען ווען ער וואלט ווי אמגיכסטען געשטארבען.

היינריך האט זיך פויל אויפגעהויבען פון זייז ארט און איז נאכגעגאנגען די שטורמיסטען, וועלכע האבען איהם מיטגעריסען, ער האט נישט געפרעגט וואוהין זיי פיהרען איהם און צוליב וואס זיי רופען איהם, ער איז נאכגעגאנגען די שטורמיסטען ביז זיי זענען אריינגעקומען אין דעם גרויסען זאל וואו ס׳האט זיך „אפגערוהט" די רעזערוו פון די שטורמיסטען, וועלכע האבען צופעליג נישט געהאט קיין ארבייט. דארט האבען זיי געהייסען היינריכן ווארטען, עטליכע שטורמיסטען זענען געזעסען איבערגעבויגען איבער א טאוועל, וועלכען זיי האבען געצייכענט, ווען די טאוועל איז פערטיג געווארען האט מען זי געהאלטען פון דערווייטענס און מ׳האט געהייסען היינריכן, ער זאל זי אויפ׳ן קויל אדורכלייענען, היינריכן איז פינסטער געווארען אין די אויגען, ער האט ווירקליך נישט געזעהען אזוי איבעראשט איז ער געווארען די שטורמיסטען האבען אבער היינריכן נישט געשאלטען קיין קלעפ, אז ער זאל אנהויבען צו לייענען, און ביי דעם ציניש געלעכטער פון דער באנדע יונגען, וועלכע זענען געווען איב׳ם צימער

היינריך האט געלייענט:

— איך בין אנ׳אסט־יוד, איך בין רייך געווארען אויפ׳ן חשבון פון דייטשען ארבייטער, דאס איז מיר נאך נישט גענוג געווען און איך האב געוואלט נאך רייכער ווערען. איך אנערקען די ריכטיגקייט דערפון וואס מ׳האט מיר די פאבריק צוגענומען, איצט בין איך מודה פאר אלע, אז איך א קרעציגער יוד האב מיטגעגרינדעט א טעראריסטישע ארגאניזאציע, וועלכע האט זיך געשטעלט פאר א ציל צו מארדעווען ארישע בירגער, איך בעט ענטשולדיגונג ביי אלע דייטשען און זאג איבערצוגעבען אין די הענד פון די שטורמיסטען אלע מיטגלידער פון דער טעראריסטישער באנדע

עטליכע מאל האט זיך היינריך אפגעשטעלט און נישט געקענט ווייטער לייענען, ער האט אבער געמוזט לייענען ביז צום סוף, דאן האבען די שטורמיסטען די גרויסע טאוועל היינריכן אנגעהאנגען אויף דער ברוסט און אזוי איהם ארויסגעפיהרט איבער די גאסען פון שטאט, די גאסען זענען געווען פול מיט מענשען, ס׳איז דוכט זיך אין דעם שטעטעל נישט געווען קיין איין מענש, וועלכער זאל נישט קענען זאקסען אין דעריבער איז די סענסאציע געווען באך גרעסער. די שטימונג, וועלכע איז געשאפען געווארען צוליב דער סענסאציע מיט דער געהיימער יודישער ארגאניזאציע האט זיך נאך איצט פערשטארקט מיט דעם ארומפיהרען דעם יודישען פאבריקאנט איבער די גאסען.

היינריך האט גארנישט געזעהן אזוי ווי א בלינדער האט ער געשלעפט די פיס פאראויס און נישט געקוקט אין קיין שום זייט, ער האט אפילו נישט געהערט די ווילדע געלעכטערען פון בידערע דייטשען גאס, ער האט אפילו נישט געפיהלט, ווען פון צייט צו צייט האט זיך אימיצער פון פובליקום ארויסגעריסען פון דער רייה און א שפיי געגעבען אויף איהם

(פארטזעצונג קומט)

פיניעלע מזיק

רעכנט זיך אפ מיט המנ'ען

יאטן און יאטעלעך. היינט איז אינדזער יאנטיף. גאטן זענע מיר אלע געווען אין אלטשטעטישן בעשמעדריש און מיר אבן געטעראפענצעווע מיט די דומעקלאפערס או ס'אט זיך באר אזוי געקורושעט!

האנט איז פירים, דארף מע זיך פערשטעלן. מעמער זיך אנטין מאזשגים און מעט שפילן אכישווייריש. די גרויסע יאטן פון ווילקע ניין אין א מאזשגע פון א קבאלסטער. א צווייטער גייט א מאזשגע פון א דאזארצע פון דער קילע. א דריטער גייט אין א מאזשגע פון א באסקען לייטווייס האקנאל. א פיארטער גייט אין א מאזשגע פון א פערואריגער — די ווילקער יאטן טרוגן מאזשגעס א גאנץ יער, און מיר יאטן, פון שמולן געסל, עלען האנט פירים, אנטון מאזשגעס, מיר עלן זיך פערשטעלן און מיר עלן שפילן אכישווייריש.

איך פיניעלע על שפילן די ראלע פון אכישווייריש. על איך דעם הומיגען דערציילען די מאנסע פון שוויגער. אי, עט דער פענטאק, הומין, בא מיר הענגען! ווי א גראף עט ער בא מיר הענגען!

באך א זאך דאפט עז, יאטן גערענקען: נישט צו טרוגן שלאכמונים קא ווילקע, די ווילקער זענען נישט שוואך אליין צו טרוגן שלאכמונים. מיר עלן טרוגן שלאכמונים באר אין שמולן געסל.

גערענקן יאטן, או האנט איז אונדזער יאנטיף דער יאנטיף פון שמולן געסל!

פארלעזונגען

אין „זשעטעקא" (געזעלשאפט פאר חתנים־און כלות־קענטשאפט) ועט פארקומען א ציקל פארלעזונגען אויף פאלגענדע טעמעס:

היינט פירים „יזהאס חכמה און דלפונ'ס הצלחה" רעפער. ה' גרעזערקאוויטש.

קומענדיגען שבת — „פערחלומ'טע הויזעירקנעפלעך" — רעפער. משה בראהאווקע.

זונטאג — „שטילע קאנע־וועהען" — רעפער. איציק לאנגער.

דינסטאג — „געטליכע שקארפעטקעס" — רעפער. וויזאיזמירקאווסקי.

דאנערשטאג — „די הימלישע פאושאנע קישקע" — רעפער. ד"ר בענקעל.

פרייטאג־צו־נאכט — „סימבאלישע געהאקטע ארץ ישראל ציבעלעס" — רעפער. דירעקטאר פערלקאשע.

שבת צו נאכט — „גין־גאלדענע גאטקעס". רעפער. גראף קאל.

זונטאג — „טעאטער דאט בין איך". רעפער. ד"ר פאלען.

מאנטאג — „איך זוך א רעפערענט", רעפער. ווניצע־פריזעס זיידענצייג.

פורים־הימן

וואס גראף קאלי וועט זינגען היינט אויפ'ן פורים־באל אין „טאבארין"

אויפ'ן היינטיגען פורים־באל אין „טאבארין" וועט זיין ליהודים, מ'וועט וועהלען א „מיס פורים". וושתי וועט פלירטעווען מיט ווזתא'ן, מרדכי וועט בעהמען א הלוואה ביי דלפונען, די הויפט־אטראקציע וועט אבער זיין דער גראף קאלי, וועלכער וועט קומען פערזענליך מיט זיין סוויטע אין גאלא־קליידונג. נאך האלבער נאכט וועט אונזער גראף זינגען דעם ביישטען שלאגער — דעם פורים־הימן:

הערט אויס מיינע ברידער, פערנעמט מיינע דיבורים.
די רייד פון א דיכטער אין היילינען פורים.
דאס זאגט איך גראף קאלי דער פרעכטיגער שרייבער
וואס זינגט פון קארטאפעל פון זאקען און ווייבער.
דו מוזט דאך, אוי מאסקע, געפעלען א פאעט,
דו געהסט דאך האלב נאקעט אין ביוט אויך זעהר פעט
דיין האלז ער איז ברייט אזוי ווי א ראד
פון מויל קען מען מאכען א מרחץ א באד
סיראלעטעל פערשטעלט דאך איינגאנצען דיין נאז
דאך בין איך מיך משער או זי האלט אויך די מאס.
יעדים האסטו דאך אזוי ווי די ריזען
געפלעגט פון קארטאפעל און אנדערע געמיזען -
היינט צעפלעך האסטו אזוי ווי די פלאקסען,
די דארפסט זיי בישט קעמען — זיי וועלען שוין וואקסען.
אזוי ווי איך האב באר דערפיהלט אך דיין בלוזע
האט היכף צעשפילט זיך מיין דיכטערישע מוזע,
אך, שעהן ביזט דו ליבסטע ווי קוקורוזע,
געבענטש זאלסטו זיין מיין וועגוס, מיין נימפע,
„פערדיכטען זי ביטע ביי מיר מיינע שטרימפע"....

היינט איז פורים!...

אין א שיכורן צושטאנד האט ער אויסגעקויפט א וועקסעל...

דער קונדס

הומאר ● סאטירע ●

צוזאמענגעשטעלט פון אב—נעק ●

ביילאגע צום „נייעם פאלקסבלאט" נומער 52
דאנערשטאג, דעם 1 מערץ 1934

לכבוד פורים

דער קאמף ארום דעם „המן־טאש"

ערב די וואהלען צו דער האנדווערקער־קאמער...

פורים

ג׳אלסם-פּאשוין

אויסגעהערט די מגילה,
המנ׳ען געשלאָגן —
איז אַוועק אַ סדרה
פון שלח מנות טראָגן.

עפענען זיך טירען,
קומען, שליחים גיכע —
איינגעדעקט אַ טעלער,
אין אַ ווייסן טיכעל.

צוקער-מעגשלעך זיסע,
פּאָמעראַנצן רויטע,
לעקעכלעך אין קווייטן
מיט שוואַרצן מאָן באַשייטע,

ס׳אַרא גוטע זאַכען!
ס׳צעפּיגטלען זיך די אויגן —
וואָס אַראָפּצונעמען,
וואָס אַרויפצולייגן?...

לויפען מיט אַ זמר
די שלח-מנות-טרעגער,
לויפען, נאָך די יונגלעך,
גרעגערן מיט גרעגער.

און אַזוי ביז אָוונט,
ווען שאָטענס זיך פאַרשפּרייטן,
נעמט מען מיט התמדה
צו דער סעודה גרייטן.

אויפן טיש פון כל-טוב,
פון ברוינע המן-טאַשען,
פון אַלע גוטע מינים
צום עסן און צום נאַשן.

חברה מיט געפילדער
טוט ביים טיש זיך זעצן,
מיט אַ ביסעל משקה,
די ליבען צו בענעצן.

מאַכט מען גישט קיין שווּה,
מען איז זיך מחיה;
מיט אַ פרישען גלעזעל
קומט אַ לוסט אַ נייע...

פלוצים טוט אַ שפּאַר זיך
דורך די טירען אַ קאַפּעליע,
ס׳איז די ווייסע חברה
פון דעם בחון עליע.

אַלע אויסגעפּוצטע
אין פּאַפּיר קאָלירטע,
די פּנימער, די גלאַנצן
אין פאַרבען אויסגעשמירטע...

המן, אחשוורוש
און די מלכה, אסתר,
המנס קלעבסטער זוהנעלע,
איז דער לץ דער גרעסטער.

אָט אַ דער ויזתא,
ווי ער מאַכט דאָס שטיק!
צופּט דעם נאַר דעם מלך,
לויפט אַהין און צוריק.

אויך דער צדיק מרדכי
געקומען איז, צו רייטן —
ס׳פערד איז גאַר קיין פערד נישט
האַלט זיך עולם פאַר די זייטן...

חברה האָט צושטעלט זיך
אויך — אַ קלאַפּ אין פּייקעל;
פון העלזער האָט זמר
זיך געטאָן אַ קייקעל.

א בריוועל צום „קונדס"

חבר רעדאַקטאָר פון „קונדס".

צו מיין מאַן קומט יעדן שבת צו גאַסט אַ פּאַר-טיי-חבר דיספּוטירן וועגן דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג און בעת דער דיסקוסיע מאַכט ער צו מיר ממזר׳ישע אויגעלעך. שטעלט זיך אַ פראַגע: זאָל איך דערציילן מיין מאַן, וועט ער דעם פּאַסקוד-ניאַק אַרויסוואַרפן און פון מיין שטוב וועט אַרויס די סאָציאַליסטישע אַטמאָספערע, זאָל איך נישט דער-ציילן — דאַן בעגעה איך דאָך אַ פאַרברעכן קעגן דער פאַמיליען-טרישאַפט, אַלזאָ וואָס זאָל איך אָנפּערען: די פאַמיליע אָדער דעם סאָציאַליזם?

מיט אַ גרוס
טיירי קוגעל

אונזער ענטפער:

איהר דאַרפט בעטן אייער מאַנ׳ס חבר, אַז ער זאָל צו אייך קומען צוזאַמען מיט זיין פרוי, וועט דאָך אייער מאַן פלירטעווען מיט יענעמס ווייב, אַזוי-אַנאַך, וועט די סאָציאַליסטישע אַטמאָספערע בלייבן און איהר וועט אייער מאַן נישט פאַרראַטן, ווייל עס וועט הערשן אַ געגענזייטיג אייגעל-וואַרפעניש.

נידער מיט דעם זשיד מרדכי!

א וויסענשאַפטליכע פּורים-לעקציע פון אדאלף נאוואטשינסקי

דער גרעסטער זשידאָווסקע העלד אין שושן הבירה מרדכי, האָט אַגיטירט צווישן זיינע לאַנדס-לייט, אַז זיי זאָלען מאַכען אַ רעוואָלוציע, האָט מרדכי צוזאַמען מיט זיין ברודער בלק אונטערהאַנ-דעלט מיט׳ן בעוואוסטען קאָמוניסט אחשוורוש (פּסעוו-דאָנים רמב״ם), ס׳הערען זיך קולות: נידער מיט אחשוורוש׳ן!...)

ס׳איז בעקענט געוואָרען אַ רעדאַקציע, וועל-כע האָט אַרויסגעגעבן אַ טעגליכע צייטונג אונטער׳ן נאָמען: „מה יפית". דאָס הייסט אויף פּויליש „פּאַ-צאַלאַי מניע". צו די מיטאַרבייטער האָבען געהערט: דער בעוואוסטער פּאָליטישער עקאָנאָמיסט שבתאי צבי, דתן בן אבירם, שפּינאָזאַ, בת פּרילוצקי, ר׳ מאיר בעל נס, וולאַדימיר זשאַבאָטינסקי, משה בראַ-דערזאָן, רש״י, און ברוך שפּינער.

די צייטונג „מה יפית" האָט פאַרעפענטליכט אַ גאַנצע ריי אַנטי-מלוכהשע ווערק. צווישען אַנ-דערע אויך: „הגדה של פסח" — אַ ראָמאַן אין 4 טיילען פון ווילנער גאון. אַחוץ ווי מ׳האָט איהם גע-רופען מהר״ל פון פּראָג. „מגילת אסתר" פון אסתר בעדער. „אַ מענטש זאָל מען זיין" פון ד״ר שיפּמאַן, „דאָס פּינטעלע יוד" פון לייבעלע גולם. „דער שטראָזענער אַלמן" פון אורוויטש רזשייקאָבסאָן. פאַר-לעסטיגער ליבע פון קאָמענדאַנט מיזלע. ס׳הערען זיך קולות:

נידער מיט די זשידאָווסקע קאָמענדאַנטן!
נידער מיט מרדכין!
נידער מיט אחשוורושן!
זאָל לעבען המן!
זאָל לעבען זרש!
זאָל לעבען ויזתא!
זאָל לעבען די מאַנאָפּאָלקע!!!

פינטשע קוימש.

דאלפוס און היטלער אין שושן הבירה

בעזיכטיגען המנ׳ס תליה

שושן, (ספּ. טעל. צום פּורים-קונדס):

אָהער זענען אָנגעקומען די רייכסקאַנצלער פון דייטשלאַנד און עסטרייך, היטלער און דאָלפוס.

ביי דער באַהן זענען די געסט אויפגענומען געוואָרען פון די בני המן. זרש האָט זיי דערלאַנגט בלומען.

פון דער באַהן זענען זיי אַוועק אויף המנ׳ס קבר, וואו היטלער האָט אין נאָמען פון די דייטשע המנ׳ס בעלעגט אַ קראַנץ. היטלער האָט דערביי גע-האַלטען אַ טרויער-רעדע אין וועלכער ער האָט אַנ-געוויזען אויף המנס גרויסע פאַרדינסטען. די רעדע האָט היטלער פאַרענדיגט מיט די ווערטער:

דאָ שטעה איך, דיין אייניקעל, אַראָלף בעה-ליגער, וועלכער פיהרט אויס דיין לאָזונג: „ל השמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודים". ליג רוהיג אין דר׳ערד, טייערער זיידע מיינער!

פון המנס קבר זענען זיי אַוועק בעזיכטיגען המנס תליה, דער עסטרייכישער קאַנצלער האָט אַראָפּ-גענומען אַ מוסטער פון דער תליה, אויף וועלכען מ׳קאָן אויפהענגען 10 זיהן און אַ טאַטען מיט איין קלאַפּ.

פורים׳דיגע כראניק

פון א שכור׳ן רעפּאָרטער

דער גביר ב—ר האָט געגעבען אַ צעהנער פאַר „ליגת הצדק".

דער פּרעזעס פון הילף-קאָמיטעט פאַר די פּלי-טים, האָט געזאָגט צו אַ פּליט: גוט מאָרגען.

דער הויזווירט רייבערשטער, האָט בעכטען נישט אויסגעפיהרט קיין עקסמיסיע.

די סאָציאַלע הילפס-קאָמיסיע ביי דער קהלה האָט אין יאָהר 1933 אויסגעבאָרגט אַ צילינדער 10 זלאָטעס.

ד״ר ראָזענבלאַט ווערט פאַרזיצער פון ראָש מעדעם-שול.

מרדכי חיים רומקאָווסקי וועט האַלטען אַ פּור-לישען רעפעראַט.

אַרזאַקאָוו-ווייצמאַן וועט האַלטען אַ רעדע וועגן „קרן קימת".

לייבעל מינצבערג האָט אויסגעקויפט אַ שקל.

אַ היגער וואַקזשאַר האָט זיך אָבגעשיבורט און געקושט זיין אייגען ווייב...

ס׳איז געווען אַ פּריילעכס,
אַ לידעלע פון פּורים,
וואָס געזונגען האָבען
פריילעכע שיכורים...

שטובעגע — צופרידען,
וויצלען זיך און לאַכען
די פּורים-שפּילער מכבד
מאַכען מיט גוטע זאַכען...

שבתי גאלדין.

שבת הגדול און קורצער פרייטאג

שבת הגדול: איהר ווייסט, פּאַניע קורצער פרייטאג, ביי מיר איז אַ גאַנץ יאָהר פּורים.

קורצער פרייטאג: ווי אַזוי?

שבת הגדול: מיין ווייב גרעגערט פון אין דער פריה ביז ביינאַכט, אַפילו ביינאַכט גרעגערט זי פון שלאָף, זי רופט מיך המן און זוכט אין די טאַשען, בעאַרבייט זי, הייסט עס, די המן-טאַשען, יעדען טאָג לייענט מיר מיין טאָכטער אַ גאַנצע מגילה: הוט, קליידער, שוך, פרייער א. אַ. וו. אַליין בין איך אַ דלפון, צאָהל איך אַ וועקסעל, זאָגט מען, אַז איך בין אַ ויזתא — הכלל, איהר הערט, פּאַניע קורצער פרייטאג, ביי מיר איז אַ גאַנץ יאָהר פּורים.

פון אסתר-תענית ביז פּורים

די „מלחמה" אין דער „אגודה" וועט האַלטען — פון אסתר תענית ביז פּורים.

די פּליטים-אַקציע אין לאָדז איז געגאַנגען — פון אסתר תענית ביז פּורים.

דער ווינטער-סעזאָן אין לאָדז האָט געדוי-ערט — פון אסתר תענית ביז פּורים.

חתנים פרעהען זיך היינט מיט די נדנים — פון אסתר תענית ביז פּורים.

די ליבע פון אַ יונג פּאָר-פּאָלק געדויערט — פון אסתר תענית ביז פּורים.

די מיניסטאַרען-קאַבינעטען אין פראַנקרייך האַלטען זיך — פון אסתר תענית ביז פּורים.

לאָדזער יודישע פאַבריקאַנטען בעשעפטיגען יודישע אַרבייטער — פון אסתר תענית ביז פּורים.

איז אחשוורוש׳ס צייטען

איז שוין געווען א פּאַלעסטינא-אַמט

— פון וואַנען איז געדרונגען, אַז אין אחשוורוש צייטען איז שוין געווען אַ פּאַלעסטינע-אַמט?

— ווייל המן האָט אויפגעוויזען 10 טויזענד טאַלער.

די העלדען פון דער מגילה

פון גראַף קאַלי

אַמאָל איז אַ מלך אין פּרס געווען
אַ הולטיי, אַ שכור אַ גרויסער
געווען איז דער הערשער אַ טיפּוש ביז גאַר
אַזוי ווי עס פּאַסט פאַר אַ קייסער...

זיין קאַנצלער איז המן-הרשע געווען,
זיין יועץ, זיין שטאַלצער פערמיטלער.
ער האָט איהם די גאַנצע רעגירונג פערטרויט
ווי הינדענבורג אַדאָלפ׳ן היטלער...

און המן הרשע האָט מרדכי׳ן געהאַסט
געקריצט מיט די ציין אונגעהויער
דערפאַר, וואָס דער „זשידעק" האָט חוצפה געהאַט
צו זיצען ביים קעניג איז טויער...

כאָטש מרדכי — ער איז איז סאַנאַציע געווען
שתדלנות געפיהרט מיט במחון —
דאָך האָט ער פאַר המנ׳ען זיך נישט געבוקט
און הינטען אַרום נישט געקראָכען.

אין דעם דריטען יאָהר פון הערשען
מאַכט דער קעניג זיך אַ סעודה,
פאַר די קנעכט און פאַר די האַרען
פאַר די פיהרער פון אגודה...

ווייזט די אוצרות און זיין רייכטהום
— דער בורזשועט איז אויך אַ גלייכער
אמת, ס׳איז אין לאַנד אַ קריזיס
די מלוכה — ווערט דאָך רייכער...

ס׳רוישען הילכיג די צימבאַלען,
ס׳האַלט די סעודה נאָך איז ברען
און דער קעניג אחשורוש
טרינקט און שכורט ווי ער קען...

טרינקען שרים אין פּאַלאַצען,
טרינקען פלאַפּעס אין די פּאַטקעס;
טרינקען דלפון און ויזתא
און פערטרינקען אוי, די גאַטקעס...

יאָהרען טויזענטער פערפלויגען
מען געדענקט זיי נישט אפילו
אויסגעוואַקסען איז ויזתא
פון דער צייט פון דער מגילה...

איז אַ פיהרער פון פּאַרטייען
„ראַסען-ריינקייט" איז זיין פּאַחו
אויף די גרעסטע וועלט-טריבונעס
זיצט ער איצטער אויבען אָן.

און ער רעדט און פּאַרלאַמענטען
און מען טוט זיין נאָמען ריהמען,
קיינער ווייס נישט, אַז ויזתא
האָט איצט טויזענט פּסעוודאָנימען...